

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

**PROGRAM EKONOMSKIH REFORMI
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
ZA PERIOD 2017. - 2019. GODINE**

Sarajevo, decembar 2016.

SADRŽAJ

UVOD	3
1. SVEUKUPNI OKVIR I CILJEVI POLITIKA	4
1.1. Socioekonomski okvir	5
2. MAKROEKONOMSKI OKVIR	6
2.1. Najnovija ekonomska događanja u Federaciji BiH	6
3. FISKALNI OKVIR	8
3.1. Strategija, politike i srednjoročni ciljevi	8
3.2. Implementacija budžeta u 2016. godini	9
3.3. Srednjoročni izgledi budžeta	10
3.3.1. Javni prihodi i rashodi u Federaciji BiH	11
3.4. Nivo i projekcije zaduženosti	16
3.5. Analiza osjetljivosti i rizici ostvarenja	23
3.6. Održivost javnih finansija	24
4. PRIORITETI STRUKTURNIH REFORMI FEDERACIJE BIH U PERIODU 2017. - 2019. GODINE	25
4.1. Identifikacija ključnih prepreka konkurentnosti i inkluzivnom rastu	25
4.2. Sažetak reformskih prioriteta	25
4.3. Analiza po oblastima i prioritetima strukturnih reformi	26
4.3.1. Upravljanje javnim finansijama	26
4.3.2. Tržišta energije, transporta i telekomunikacija	30
4.3.3. Sektori	34
4.3.3.1. Finansijsko tržište	34
4.3.3.2. Poljoprivreda	34
4.3.3.3. Okoliš	36
4.3.4. Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije	37
4.3.5. Obrazovanje i vještine	39
4.3.6. Zapošljavanje i tržište rada	41
4.3.7. Socijalna inkluzija, smanjenje siromaštva i jednake mogućnosti	43
5. DODATAK	47

UVOD

Bosna i Hercegovine je, kao i ostale zemlje potencijalni kandidati za pristupanje Evropskoj uniji, u obavezi izrade Programa ekonomskih reformi (PER 2017. - 2019).

PER sa jedne strane sadrži srednjoročni makroekonomski okvir i okvir fiskalne politike, a sa druge strane sadrži sveobuhvatan program strukturalnih reformi u cilju poboljšanja rasta i konkurentnosti zemlje.

PER obuhvata period od 2017. - 2019. godine, i treba biti dostavljen Evropskoj komisiji najkasnije do 31.01.2017. godine. Evropska komisija je dostavila dokument „Smjernice za Programe ekonomskih reformi“ u kojim su navedeni osnovni principi na kojima se mora bazirati izrada PER-a. Smjernice takođe imaju za cilj da usmjere zemlje kako da izrade PER, i služe kao garancija da su dostavljene informacije odgovarajuće i uporedive sa PER programima drugih zemalja.

Federacija BiH, u skladu sa svojim nadležnostima, dužna je da Direkciji za ekonomsko planiranje kao koordinirajućoj instituciji na nivou BiH, pripremi i dostavi prilog za izradu Programa ekonomskih reformi BiH .

PER 2017. - 2019. godine Federacije BiH se sastoji od 5 poglavlja: sveukupni okvir i ciljevi politika, makroekonomski okvir, fiskalni okvir, prioriteti strukturalnih reformi, te prilog sa tabelarnim pregledima.

Sva poglavlja PER-a su, u koordinaciji i uz konsultacije sa resornim ministarstvima, pripremljena od strane Federalnog zavoda za programiranje razvoja i koordinatora izrade PER-a na način kako je to utvrđeno zahtjevima Evropske komisije, odnosno konsultanta OECD-a i Smjernicama za izradu Programa ekonomskih reformi.

1. SVEUKUPNI OKVIR I CILJEVI POLITIKA

Program ekonomskih reformi (u daljem tekstu PER) za Federaciju Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu FBiH) predstavlja integralni dio dokumenta PER Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu BiH), odnosno reformskih napora koje BiH čini na putu prema Evropskoj Uniji (EU) u srednjem roku i osnovu za ekonomsku politiku i dijalog sa Briselom. PER je dokument koji je strukturiran prema metodologiji Evropske komisije i ujedno predstavlja osnov za dokument Ekonomska politika FBiH za naredni trogodišnji period.

Strateška odrednica Vlade FBiH je proces euro-atlanskih integracija Bosne i Hercegovine, te sticanje punopravnog članstva. Obzirom da FBiH nema integralnu strategiju razvoja, temeljni dokument koji opredjeljuje strateško usmjerenje reformskih prioriteta i politike Vlade FBiH u narednom periodu predstavlja Reformska agenda za Bosnu i Hercegovinu i Program rada Vlade FBiH za mandatni period 2015. – 2018. godine kojim su utvrđeni strateški ciljevi Vlade Federacije BiH: makroekonomska stabilnost, konkurentnost, održivi razvoj, zapošljavanje, socijalna uključenost, te EU integracije. Nadalje, važni dokumenti su i drugi razvojno-planski dokumenti poput Strategije EU 2020, Strategije razvoja Jugoistočne Evrope 2020, te druge sektorske strategije na nivou BiH i FBiH .

Uvažavajući trenutnu situaciju kao i buduće potrebe, prioritete Vlade FBiH su održavanje fiskalne stabilnosti, povećanje konkurentnosti domaće privrede, unapređenje tržišta rada i bolja regionalna i međunarodna povezanost, uz osiguranje stabilnosti penzionog sistema i unapređenje sistema socijalne zaštite.

U narednom trogodišnjem periodu, Vlada FBiH će biti posvećena inkluzivnom rastu koji podrazumijeva poboljšanje zdravstvenog sistema i zdravlja svih stanovnika Federacije Bosne i Hercegovine, te razvoj i otvaranje novih radnih mjesta kroz unapređenje vještina, uključujući ugrožene grupe kao i borbu protiv siromaštva. Preduslov ostvarenja navedenih ciljeva je i unapređenje i daljnja reforma javne uprave i jačanje saradnje i koordinacije unutar BiH i FBiH, u cilju stvaranja poslovnog ambijenta i pružanja javnih usluga neophodnih za društveno-ekonomski razvoj, te jačanje kapaciteta vezanih za apsorpciju EU sredstava.

1.1. Socioekonomski okvir

Posljednjih godina primjetan je trend brzog starenja stanovništva u FBiH. Od ukupnog broja stanovnika u 2015. godini populacija 0-14 godina čini 16,6%. Radno sposobnu populaciju od 15-64 godine čini 69,1% ukupne populacije, dok 14,3% otpada na populaciju stariju od 65 godina.

Prirodni priraštaj je izrazito nepovoljan (-1‰). Stopa mortaliteta je viša u odnosu na prošlu godinu i iznosi 9,2‰.

U FBiH, ukupan broj učenika osnovnog obrazovanja u 2015/16 godini iznosi 190.194, što je manje za 4.149 učenika u odnosu na prethodnu godinu i manje za 16.972 učenika u odnosu na 2011/12 godinu.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku broj učenika u srednjim školama FBiH je smanjen za 19.045 učenika ili 18,09% u periodu školska 2011/12 – 2015/16 godina.

U 2015. godini je nastavljen trend smanjenja broja diplomiranih studenata kada je diplomirao 11.581 student, što je za 5,20% (602) manje u odnosu na 2014. godinu (12.183 studenta).

Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije očekivana dužina života pri rođenju u BiH, u periodu 2000. - 2015. godine iznosi 77,4 godina (za muškarce je 75 godina, a za žene 79,7 godina).¹ U 2015. godini je zabilježeno 154 umrle dojenčadi, te je povećana dojenačka smrtnost na 7,9‰.

Prema Anketi o potrošnji domaćinstava u FBiH (APD) iz 2011. godine (zadnji raspoloživi podaci), siromašnih domaćinstava je bilo 16,0% (BiH 17,2%, RS 19,6%), dok je siromašnih pojedinaca bilo 17,1% (BiH 17,9%, RS 19,5%).

¹ WHO, **Life expectancy at birth (years), 2000–2015, Both sexes: 2015**, http://gamaps.server.who.int/gho/interactive_charts/mbd/life_expectancy/atlas.html [accessed date: 13.07.2016.]

2. MAKROEKONOMSKI OKVIR

2.1. Najnovija ekonomska događanja u Federaciji BiH

Ostvareni nominalni bruto domaći proizvod na nivou FBiH za 2015. godinu iznosi 18.697 mil. KM, sa realnim rastom u procentu od 3,1%. U periodu 2011. – 2015. godine ostvaren je prosječan rast BDP-a po stopi od 2,5%. BDP po glavi stanovnika u 2015. godini iznosi 8.009 KM i viši je za 24% u odnosu na RS (6.463 KM). Prema strukturi učešća djelatnosti u BDP-u, sektor trgovine i prerađivačka industrija najviše učestvuju sa procentom od 14,3%, odnosno 12,6%, dok je najmanje učešće sektora umjetnosti i administrativnih djelatnosti u procentu od 1,0%.

Produktivnost rada u FBiH mjerena odnosom BDP-a i broja radnika je na nivou od 31% EU 28 prosjeka.

Obim industrijske proizvodnje bilježi rast u 2015. godini po stopi od 2,2%. Detaljnija analiza industrijske proizvodnje pokazuje da je proizvodnja u prerađivačkoj industriji, koja po strukturi ima najveći udio u ukupnoj industriji, bilježi rast od 4,2% u odnosu na prethodnu godinu. Pad proizvodnje zabilježen je u sektoru rudarstva za 1,1%, te u sektoru snabdijevanja električnom energijom i plinom za 1,5%.

Obim robne razmjene Federacije BiH sa inostranstvom u 2015. godini se povećao i na izvoznjoj i na uvoznjoj strani. Ostvareni izvoz veći je za 6,3%, a ostvareni uvoz za 3,1% u odnosu na prethodnu godinu.

Procenat pokrivenosti uvoza izvozom u 2015. godini iznosi 57,5% i viši je u odnosu na 2014. godinu kada je pokrivenost iznosila 55,8%. Učešće Federacije BiH u ukupnom izvozu BiH za 2015. godinu iznosilo je 68,3%, što je blago povećanje u odnosu na prethodnu godinu kada je učešće iznosilo 66,5%. Učešće Federacije BiH u ukupnom uvozu BiH iznosi 67,4%, dok je učešće iznosilo 63,9% u 2014. godini.

Trgovinski deficit Federacije BiH u 2015. godini ostvaren je u iznosu od 4.536 mil. KM, što je za 39 mil. KM ili 0,9% niže u odnosu na trgovinski deficit u 2014. godini.

Učešće trgovinskog deficita u BDP-u FBiH u 2015. godini iznosi 24,3%, što predstavlja smanjenje u odnosu na prethodnu godinu, kad je učešće deficita iznosilo 25,7%. Najnepovoljnije učešće trgovinskog deficita u BDP-u bilo je 2008. godine kada je ovaj procenat iznosio 42,9%.

Ukupni javni prihodi i primici u FBiH u 2015. godini (konsolidovani podaci budžeta na svim nivoima vlasti i fondova) iznose 7.534 mil. KM i u odnosu na prethodnu godinu viši su za 154 mil. KM, dok ukupni javni rashodi i izdaci iznose 7.268 mil. KM i na istom su nivou kao i prethodne godine. Ostvaren je višak prihoda nad rashodima u iznosu od 266 mil. KM. Uzimajući u obzir neto finansiranje (razlika odplate kredita i primljenih kredita), ukupan rezultat u 2015. godini u javnim finansijama Federacije BiH je pozitivan sa ostvarenim viškom prihoda nad rashodima u iznosu od 118 mil. KM.

Konsolidovani dug u Federaciji BiH sa stanjem na dan 31.12.2015. godine iznosi 6.537,16 mil. KM, od čega se 80,7% odnosi na vanjski i 19,3% na unutarnji dug. U odnosu na kraj 2014. godine ukupan dug je viši za 4% ili 285,6 mil KM. U 2015. godini povećan je i unutrašnji i vanjski dug svih nivoa vlasti u FBiH (Federacije, kantona i lokalnih zajednica). Odnos ukupnog

duga prema BDP-u je u periodu 2008. - 2015. godine imao tendenciju rasta, te je sa 22,4% 2008. godine, na kraju 2015. godine porastao na 35%. Ovaj rast je prvenstveno uzrokovan rastom vanjskog duga.

U 2015. godini banke u FBiH su ostvarile profit u iznosu od 149 mil KM, što predstavlja najbolji rezultat od 1996. godine. Od ukupno 17 banaka, pozitivan rezultat ostvarilo je njih 14. Plasirani krediti su u 2015. godini zabilježili rast za 3,9% ili 440 miliona KM i na kraju godine iznosili su 11,6 milijardi KM. U strukturi kredita, učešće kredita stanovništvu iznosilo je 49,1% u ukupnim kreditima, dok su krediti pravnim licima imali učešće od 50,9%. Kreditni plasmani čine najveću stavku aktive banaka sa učešćem od 67,4% u ukupnoj aktivi.

Na finansijskom tržištu kapitala u FBiH, tj. Sarajevskoj berzi (SASE), u 2015. godini ostvaren je ukupan promet od 1.220 mil KM, što je skoro duplo više u odnosu na 2014. godinu. Ostvareni promet na SASE čini 68,6% od ukupnog prometa koji je ostvaren na BH berzama, što predstavlja povećanje udjela u ukupnom prometu u odnosu na 2014. godinu kad je ovo učešće iznosilo 51,4%.

U 2015. godini u FBiH je zabilježen blagi pad potrošačkih cijena po stopi od 0,7%. Do pada cijena došlo je, najvećim dijelom, zbog globalnih kretanja cijena nafte i hrane na svjetskom tržištu.

U 2015. godini zabilježen je blagi pad neto plaća u FBiH. Prosječna neto plaća po zaposlenom radniku u FBiH iznosila je 830 KM, ili 0,4% manje u odnosu na prethodnu godinu. Uzimajući u obzir pad potrošačkih cijena u 2015. godini, prosječne plaće u FBiH realno bilježe blagi rast u procentu od 0,3%.

Ukupan broj zaposlenih u FBiH u 2015. godini iznosio je 450.121 radnika, što je u odnosu na 2014. godinu više za 6.534 uposlenika ili 1,0%. Prerađivačka industrija zauzima prvo mjesto po broju zaposlenih (86.428 ili 19,2% od ukupnog broja zaposlenih), zatim trgovina na veliko i malo (80.277 ili 17,8%), javna uprava i odbrana (48.916 ili 10,9%).

Broj nezaposlenih u FBiH u 2015. godini iznosio je 389.865 lica, što je manje za 2.400 lica ili 0,6%, u odnosu na 2014. godinu. Stepenn nezaposlenosti (registrovana nezaposlenost) u 2015. godini iznosio je 46,4%, a u 2014. godini 46,9% (mjereno brojem nezaposlenih u odnosu na radnu snagu). Stopa anketne nezaposlenosti u FBiH u 2015. u odnosu na 2014. godinu (prema dokumentu Anketa o radnoj snazi za 2015. godinu), bilježi rast u procentu od 0,7% i iznosi 29,1% (takođe predstavlja odnos broja nezaposlenih prema anketi i radne snage) i znatno je niža u odnosu na zvaničnu stopu registrovane nezaposlenosti, a 3,1 puta je viša od stope anketne nezaposlenosti prosjeka EU 28 (9,4%).

U FBiH, najviše nezaposlenih je KV radnika-33,4%, NKV-28,4%, zatim SSS-27,0% i VSS-7,2%. U radno sposobnom stanovništvu i radnoj snazi participira veliki broj osoba bez ikakve kvalifikacije. Obrazovni sistem nije efikasno povezan sa tržištem rada i potrebno ga je unaprijediti i prilagoditi potrebama privrede. Nedostatak stručnih vještina uveliko je rezultat nepostojanja moderne infrastrukture za profesionalnu obuku (dokvalifikacije, prekvalifikacije) i cjeloživotno učenje, nedovoljno modernog programa profesionalne obuke i razvoja ključnih kompetencija, niskog učešća zaposlenih i nezaposlenih u profesionalnim obukama, te nedostupnosti kvalitetnih usluga treninga i obuke svim grupama građana.

3. FISKALNI OKVIR

3.1. Strategija, politike i srednjoročni ciljevi

U određenim razdobljima i pod određenim uslovima fiskalna politika zemalja se mijenjala, a svaka zemlja, zavisno od svojih specifičnosti, vodila je fiskalnu politiku u skladu sa osnovnim ekonomskim ciljevima. Posljednjih nekoliko decenija, kako je rasla uloga države u međunarodnim razmjerama, problemi vezani za fiskalnu politiku postali su naglašeniji, te joj se pripisuje izuzetno značajna uloga u funkciji ostvarivanja ciljeva ekonomskog rasta i razvoja.

Kako fiskalna stabilnost nije samo preduslov za ukupnu ekonomsku stabilnost i dugoročni privredni rast, nego od nje zavisi i dostupnost međunarodnih finansijskih tržišta, odgovorno vođenje fiskalne politike bilo je i ostaje strateški cilj Federacije Bosne i Hercegovine. Fiskalna politika u Federaciji BiH je posebno značajna jer je jedina od seta politika, odnosno jedini raspoloživi instrument makroekonomske politike, pomoću koje se može aktivno uticati na dostizanje postavljenih ciljeva, obzirom da nam nisu na raspolaganju instrumenti monetarne politike.

Kako bi se vodila odgovorna fiskalna politika, neophodno je izvršiti usklađivanje iste sa realnim mogućnostima, te osigurati uslove u kojima će ekonomija biti u području kontinuiranog pozitivnog ekonomskog rasta, čime bi se postavili temelji za brži ekonomski rast u narednim godinama. Sve navedeno ukazuje na značaj provođenja reformi javnih finansija.

U toku je izrada Strategije reforme upravljanja javnim finansijama koja ima za cilj jačanje budžetskog planiranja, izvršenje i nadzor s ciljem jačanja fiskalne discipline i odgovornosti, pojednostavljenje raspodjele sredstava u skladu s ciljevima politike i unapređenje kvalitete javne uprave, povećanje transparentnosti, te promovisanje ekonomskog razvoja. Strategija treba pružiti okvir za otklanjanje uočenih nepravilnosti, te obuhvatiti već postojeće parcijalne strategije iz sektora duga, kao i sektora interne kontrole.

I pored svih napora na unapređenju fiskalne politike, Federacija BiH se suočava sa nedovoljnom likvidnošću, finansijskom i fiskalnom nedisciplinom, te poreznom evazijom. Stoga je neophodno i dalje raditi na unapređenju institucionalnih okvira, smanjenju udjela javne potrošnje u BDP-u, te smanjenju finansiranja javne potrošnje zaduživanjem, uz istovremeno povećanje udjela kapitalne potrošnje, odnosno pokretanje infrastrukturnih projekata, jačanje inspekcijских organa itd.

U cilju smanjenja udjela javne potrošnje u BDP-u, Vlada Federacije BiH je usvojila dokument Politike o ograničavanju javne potrošnje na plate i naknade troškova zaposlenih kojim je smanjen broj zaposlenika za 150 u odnosu na broj planiran u Budžetu Federacije BiH za 2016. godinu, što će u konačnici rezultirati uštedom od cca 10,0 mil. KM na pozicijama plata i naknada troškova zaposlenih, doprinosa poslodavca i ostalih doprinosa.

Pored navedenog, želeći ostvariti bolje targetiranje u okviru socijalnih davanja, vlast u Federaciji BiH je ušla u proceduru donošenja Zakona o jedinstvenom registru korisnika gotovinskih naknada na koje se ne plaćaju doprinosi. Razlog za donošenje Zakona, prvenstveno se nalazi u stvaranju potrebnih pretpostavki za uspostavu Jedinstvenog registra u kojem će se evidentirati isplate svih vrsta gotovinskih naknada koje se isplaćuju pojedincima kako iz Budžeta Federacije, tako i iz kantonalnih, odnosno općinskih budžeta. Uspostavom Jedinstvenog registra osigurat će se centralizovani sistem informacija i izvještavanja o svim

izvršenim isplatama gotovinskih naknada po bilo kojem osnovu što će onemogućiti dupliranje isplata i nadležnim institucijama biti od koristi u postupku kontrole namjenskog utroška budžetskih sredstava, planiranju budžeta, kvalitetnom i transparentnom finansijskom izvještavanju, te kreiranju ekonomske i fiskalne politike u Federaciji BiH.

Posljednjih godina su se ciljevi fiskalne politike, najvećim dijelom odnosili na provođenje racionalizacije rashoda budžeta, uvođenje fiskalne discipline i veću fiskalnu transparentnost. U narednom periodu neophodno je, uz sve navedeno, staviti naglasak i na smanjivanje deficita, te usporavanje rasta duga, posebno vanjskog.

3.2. Implementacija budžeta u 2016. godini

Ukupno ostvareni prihodi, primici i finansiranja (primljeni krediti) federalnog budžeta u prvom polugodištu 2016. godine, iznose 997,6 miliona KM, što je 38% planiranog Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine za 2016. godinu. Od ovog iznosa, poreski prihodi (porez na dobit i prihodi od indirektnih poreza) ostvareni su u iznosu od 658,1 miliona KM, neporezni prihodi (naknade, takse, novčane kazne i ostali neporezni prihodi) ostvareni su u iznosu od 119,5 miliona KM, dok su primici od finansiranja (primljeni krediti i zajmovi) ostvareni u iznosu od 220,0 miliona KM.

Ukoliko planirani budžet promatramo na bazi 1/2, idealno ostvarenje polugodišnjih prihoda bi bilo 1.299,4 miliona KM, što znači da realizacija naplate prihoda za prvih šest mjeseci značajno odstupa u odnosu na planiranu dinamiku priliva, odnosno naplaćeni prihodi bilježe podbačaj od 301,8 miliona KM ili 23,2%. Razlog tome, najviše leži u činjenici da nije uplaćena planirana tranša MMF-a, kao i da nije realizovan planirani prihod od privatizacije.

Ostvareni prihodi u prvoj polovini 2016. godine bilježe porast od 7% ili u apsolutnom iznosu veći su za 67,4 miliona KM u odnosu na prvo polugodište 2015. godine. Najveći porast zabilježen je kod poreza na dobit (42% ili 8,7 miliona KM), prihoda od indirektnih poreza (4% ili 25,5 miliona KM), naknada, taksi i prihoda od pružanja javnih usluga (52% ili 16 miliona KM), te novčanih kazni (22% ili 1,6 miliona KM). Također, primici su viši za 11% ili za 21,3 miliona u odnosu na isto razdoblje 2015. godine.

Kontnom analizom ostvarenih prihoda, može se lako uočiti da u 2016. godini imamo ostvarenje određenih kategorija prihoda koje nismo imali u prethodnoj godini, a zauzimaju značajan udio u ukupnim prihodima. Tako na analitičkom kontu 722481 – Naknade za priređivanje igara na sreću koji pripadaju Budžetu Federacije BiH, ostvaren je prihod u iznosu od 5,3 miliona KM, dok na analitičkom kontu 722599 – Mjesečna naknada za priređivanje igara na sreću imamo prihod u iznosu od 6,5 miliona KM. Ovakvi finansijski efekti su rezultat donošenja i implementacije novog Zakona o igrama na sreću koji je stupio na snagu u drugoj polovini 2015. godine. Donošenjem novog Zakona o igrama na sreću, u Federaciji BiH stvoren je pravni okvir za poboljšanje finansijske discipline subjekata koji posluju u ovoj oblasti, što je za rezultat imalo znatno povećanje priliva sredstava po osnovu uplate javnih prihoda u dijelu obaveznih naknada za priređivanje pojedinih zakonom dozvoljenih igara na sreću. Za razliku od ranijeg zakona, ovim zakonom je za priređivače igara na sreću, pored obaveze plaćanja paušalnih naknada za izdavanje odobrenja, propisana i obaveza plaćanja mjesečnih naknada u određenom procentu od ostvarenog prometa.

Ukupno obračunati rashodi i izdaci federalnog budžeta za razdoblje januar – juni 2016. godine iznose 949,7 miliona KM, što je 37% iznosa planiranog Budžetom Federacije BiH za 2016. godinu.

Izvršenje rashoda po glavnim kategorijama:

- tekući rashodi (plaće i naknade, doprinosi, materijalni izdaci, tekući transferi, izdaci za kamate) 609,1 miliona KM;
- ukupni kapitalni izdaci (izdaci za nabavku stalnih sredstava i kapitalni grantovi) 4,8 miliona KM;
- izdaci za finansijsku imovinu 2,0 miliona KM i
- izdaci za otplate dugova 333,8 miliona KM.

U odnosu na izvršenje u istom razdoblju prethodne godine, ukupni rashodi i izdaci bilježe približno isti nivo. Međutim, posmatrano po glavnim kategorijama zabilježen je porast od 34% kod izdataka za materijal, sitan inventar i usluge (troškovi po osnovu sudskih tužbi, kamata na sudske presude i troškovi advokata), zatim porast od 14% kod tekućih transfera i drugih tekućih rashoda. Također, izdaci za kamate i ostale naknade bilježe porast od 11% u odnosu na izvršenje u razdoblju januar – juni 2015. godine.

Važno je istaći da je u prvom polugodištu tekuće godine isplaćeno cca 188 miliona KM obaveza iz prethodne godine, tako da trenutno stanje neizmirenih obaveza iz prethodne godine iznosi cca 19 miliona KM.

Imajući u vidu izostanak planiranih sredstava od MMF-a u 2016. godini, kao i neispunjenje uslova predviđenih DPL-om Svjetske banke, u skladu sa Zakonom o budžetima u FBiH, Vlada Federacije je pokrenula aktivnosti na izmjenama i dopunama Budžeta Federacije BiH u 2016. godini. Pored planiranih ušteda, izmjene i dopune Budžeta se fokusiraju i na izvore finansiranja kada je riječ o zaduživanju. Suštinski, Vlada Federacije BiH namjerava strane izvore finansiranja (MMF, WB) zamjeniti domaćim izvorima, odnosno emisijom vrijednosnih papira na domaćem tržištu kapitala.

3.3. Srednjoročni izgledi budžeta

DOB je izrađen u skladu sa Zakonom o budžetima Federacije BiH, a polazište za njegovu izradu za razdoblje 2017. - 2019. godine bile su makroekonomske projekcije i pretpostavke za naredno srednjoročno razdoblje, te Reformska agenda Vlade Federacije BiH, kao osnovni "putokaz" budući strukturnih reformi koje je neophodno provesti sa ciljem da se podstakne održiv, efikasan, socijalno – pravedan i stabilan ekonomski rast, otvaranje novih radnih mjesta, te da se učini prikladnijom ciljana socijalna pomoć i stvori povoljnije i pravednije društveno okruženje.

Prema podacima i projekcijama ovlaštenih institucija, procijenjeni nominalni rast BDP-a BiH za 2016. godinu iznosi 3,2%. U narednim godinama očekuje se nominalni rast BDP-a BiH za 4,6% u 2017. godini, zatim 5,2% u 2018. godini i takođe 5,2% u 2019. godini.

Značajniji ekonomski rast bi trebalo neminovno dovesti i do porasta prikupljanja javnih prihoda, odnosno poreznih prihoda u budžete svih nivoa vlasti u BiH. Prema projekcijama za 2017. godinu, ukupni javni prihodi (konsolidovani na svim nivoima vlasti uključujući i fondove)

će iznositi oko 7.869 miliona KM, za 2018. godinu 8.108 miliona KM i za 2019. godinu 8.305 miliona KM sa učešćem u BDP-u od približno 25%.

Projektovane stope rasta prihoda od indirektnih poreza za 2017., 2018. i 2019. godinu iznose 3,2%, 3,2% i 3,1%. Projekcije prihoda u navedenom periodu zasnovane su na projektovanim relevantnim makroekonomskim pokazateljima, istorijskoj sezonskoj šemi naplate i projekcijama pojedinih kategorija prihoda za 2016. godinu, te efektima izmjena politika u oblasti carina i akciza na duhan. Najveći generator planiranog rasta prihoda od indirektnih poreza u navedenom periodu je PDV, s obzirom na njegovo značajno učešće u prihodima, te planirane stabilne stope rasta u skladu sa projektovanim stopama rasta potrošnje. U sve tri navedene godine prihodi od PDV-a generišu preko 65% apsolutnog godišnjeg projektovanog rasta prihoda od indirektnih poreza.

Provedba politike fiskalne konsolidacije i usmjerenosti na uravnoteženje budžetskih prihoda i rashoda će biti jedna od glavnih odrednica fiskalne politike u uslovima oporavka domaće ekonomije. Za održavanje stabilnog fiskalnog sistema i kontrole potrošnje neophodna je implementacija restriktivnih mjera javne potrošnje na svim nivoima vlasti. Fiskalna politika Vlade Federacije BiH će u razdoblju 2017. – 2019. godine biti orijentirana na aktivnosti koje će doprinijeti ekonomskom i socijalnom jačanju Federacije BiH.

Kada je riječ o ukupnoj potrošnji federalnog budžeta, koja pored javnih rashoda uključuje i otplate unutrašnjeg i vanjskog duga, ista je projicirana u 2017. godini na iznos od 2.626,7 mil. KM ili 13,2 % BDP-a Federacije BiH, u 2018. godini na nivou od 2.630,5 mil. KM ili 12,4% BDP-a Federacije BiH, i u 2019. godini na nivou od 2.582,3 mil. KM ili 11,7% BDP-a Federacije BiH.

3.3.1. Javni prihodi i rashodi u Federaciji BiH

Posljednjih godina, aktivnosti u oblasti politike javnih prihoda su bile usmjerene na poboljšanje naplate svih javnih prihoda, a posebno poboljšanje naplate poreznih dugovanja, modernizaciju Porezne uprave Federacije BiH, razmjenu informacija o poreznim obveznicima i poreznim dužnicima između Uprave za indirektno oporezivanje, entitetskih poreznih uprava i Porezne uprave Brčko Distrikta, fiskalno izvještavanje, te dogradnju i unapređenje poreznog sistema u oblasti direktnih poreza.

U narednom srednjoročnom periodu ubiranje i raspodjela javnih prihoda treba da bude na samom vrhu prioriteta sa posebnim naglaskom na poboljšanje postojećeg vertikalnog i horizontalnog sistema raspodjele javnih prihoda i poboljšanje efikasnosti rada Porezne uprave FBiH, u skladu sa usvojenim Strateškim planom Porezne uprave FBiH za period 2014. - 2018. godine.

U 2016. godini usvojen je novi Zakon o porezu na dobit, te Pravilnik o transfernim cijenama i Pravilnik o primjeni Zakona o porezu na dobit. Rezultati izmjene propisa biće vidljivi u narednim godinama, počev od 2017. godine kada počinje potpuna primjena. Implementacija propisa o porezu na dobit pratiće se sa aspekta uticaja na promjenu prihoda od poreza na dobit, kao i sa aspekta jasnoće i transparentnosti propisa.

Prikupljanje i raspodjela poreznih prihoda, prihoda po osnovu naknada i taksi, doprinosa i ostalih javnih prihoda vrši se u skladu sa važećim propisima u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Prikupljenim javnim prihodima vrši se finansiranje funkcija Federacije BiH, kantona, jedinica lokalne samouprave, vanbudžetskih fondova, nadležnih tijela za ceste i ostalih korisnika javnih prihoda u Federaciji BiH.

3.3.1.1. Plan prihoda za srednjoročni period

Prateći makroekonomske pokazatelje za prethodni srednjoročni period, prezentirane od strane Direkcije za ekonomsko planiranje, trend blagog rasta ekonomskih aktivnosti zabilježen u prvom polugodištu 2016. godine, nastavit će se i u periodu 2017. - 2019. godine, što će, prije svega, biti uvjetovano daljim reformskim aktivnostima na poboljšanju poslovnog ambijenta. Bolji poslovni ambijent u ovom periodu bi trebao biti najveći pokretač privatnih investicija i stranih ulaganja, što će se direktno odraziti na tržište rada i cjelokupan rast, a samim tim i na rast javnih prihoda.

Polazeći od procjena privrednog rasta, očekivan je i rast prihoda po osnovu indirektnih i direktnih poreza, te ostalih neporeznih prihoda u periodu 2017. - 2019. godine. Ukupno planirani javni prihodi u Federaciji BiH, sa uključenim doprinosima za vanbudžetske fondove, u 2016. godini iznose 7.634 mil. KM sa rastom od 4,8% u odnosu na 2015. godinu i učešćem od 39% u projeciranom BDP-u Federacije BiH, izračunatom na bazi krajnje potrošnje. Trend rasta BDP-a od prosječno 3,5% godišnje očekuje se i u narednom trogodišnjem periodu.

Projekcije prihoda po osnovu indirektnih poreza za Federaciju BiH, kantone, jedinice lokalne samouprave i nadležna tijela za ceste za 2016. godinu i period 2017. - 2019. godine izvršene su u skladu sa planom prihoda od indirektnih poreza na Jedinstvenom računu, preuzetom od Odjeljenja za makroekonomsku analizu Uprave za indirektno oporezivanje (OMA) iz oktobra 2016. godine. Iste se temelje na projekcijama kretanja makroekonomskih pokazatelja u navedenom periodu, kao i na historijskom trendu naplate ovih prihoda. Plan prihoda po osnovu indirektnih poreza uzima u obzir i efekte primjene Sporazuma o slobodnoj trgovini između Bosne i Hercegovine i EFTA-e, te efekte nastavka kontinuirane harmonizacije akciza na cigarete sa standardima Evropske unije i primjene nove politike oporezivanja.

Treba istaći da plan prihoda od indirektnih poreza nije uključio eventualne izmjene carinske politike u narednom srednjoročnom periodu, što se prvenstveno odnosi na efekte adaptacije Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa EU (SSP), što bi moglo dovesti do smanjene naplate carinskih prihoda, a time i nešto manjih raspoloživih prihoda po osnovu indirektnih poreza za budžete svih nivoa vlasti.

Prihodi po osnovu indirektnih poreza za budžetske korisnike u Federaciji BiH direktno će ovisiti i o visini otplate vanjskog duga, s obzirom da se ukupan iznos prihoda sa Jedinstvenog računa, koji pripada Federaciji BiH, u skladu sa članom 21. Zakona o sistemu indirektnog oporezivanja („Službeni glasnik BiH“, broj: 44/03) umanjuje za iznos sredstava potrebnih za servisiranje vanjskog duga Federacije BiH.

Efekte otplate vanjskog duga na kapacitet raspoloživih prihoda od indirektnih poreza, posebno će biti vidljivi u 2018. godini kada je plan otplate vanjskog duga znatno veći u odnosu na prethodne godine.

Također, naplata prihoda od indirektnih poreza ovisit će i od kvalitetne koordinacije svih korisnika, institucija Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko Distrikta, s jedne strane i svih

korisnika prihoda od indirektnih poreza unutar Federacije BiH, s druge strane, a sa naglaskom na nastavak prilagođavanja koeficijenata za raspodjelu ovih prihoda korisnicima.

Izmjene Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine, do kojih bi moglo doći u ovom periodu zbog zahtjeva pojedinih korisnika i preporuka Međunarodnog monetarnog fonda, mogle bi imati značajnog uticaja na način raspodjele prihoda od indirektnih poreza korisnicima u Federaciji BiH.

Tabela 1 – Plan prihoda po osnovu indirektnih poreza za Federaciju BiH u periodu 2016-2019. godina

	PROJEKCIJA			
	2016	2017	2018	2019
1. Ukupni prihodi sa JR za Federaciju BiH	2.925.750.425	3.037.794.175	3.164.243.550	3.303.561.950
1.1. Vanjski dug Federacije BiH	472.104.180	649.302.903	697.179.160	610.938.440
1.2. Raspoloživa sredstva Federacije BiH za raspodjelu	2.453.646.245	2.388.491.272	2.467.064.390	2.692.623.510
1.2.1. Budžet Federacije BiH	888.219.941	864.633.841	893.077.309	974.729.711
1.2.2. Kantoni	1.257.002.972	1.223.624.079	1.263.877.087	1.379.431.024
1.2.3. Općine	206.597.014	201.110.965	207.726.822	226.718.900
1.2.4. Direkcije cesta	95.692.204	93.151.160	96.215.511	105.012.317
1.2.5. Grad Sarajevo	6.134.116	5.971.228	6.167.661	6.731.559

Projekcije rađene na osnovu podataka preuzetih od Odjeljenja za makroekonomsku analizu UIO (OMA) - oktobar 2016. godine

Novim Zakonom o porezu na dobit („Službene novine Federacije BiH“, broj: 15/16), čija je primjena počela sa 2016. godinom, proširen je obuhvat oporezivih prihoda smanjenjem porezno priznatih troškova i ograničenjem priznavanja rashoda u porezne svrhe. Zakon je rađen prema preporukama Međunarodnog monetarnog fonda. Ovim Zakonom je podržano proširenje porezne osnovice, izvršeno je usaglašavanje i prilagođavanje sa drugim propisima kako na nivou države, tako i na nivou EU, i stvoreni su uslovi za rast i veću naplatu ove vrste prihoda.

Ukupno planirani prihodi po osnovu poreza na dobit u 2016. godini, sa uključenim efektima prve godine primjene novog Zakona po budžetske prihode, iznose 229 mil. KM, što je za 22% ili za oko 40 mil. KM više u odnosu na prethodnu godinu. U narednom srednjoročnom periodu planiran je rast ove kategorije prihoda za prosječno 2% godišnje.

Plan prihoda po osnovu poreza na dohodak zasnovan je na historijskom trendu naplate ovih prihoda i predviđanjima makroekonomskih pokazatelja, ne uključujući efekte moguće izmjene porezne politike u ovoj oblasti. U 2016. godini plan ovih prihoda iznosi 303 mil. KM, sa rastom od 5% u odnosu na 2015. godinu, dok je plan za period 2017. - 2019. godine rađen opreznim pristupom, sa očekivanim rastom od prosječno 2% godišnje.

U periodu 2017. - 2019. godine očekuje se i nastavak rasta naplate neporeznih prihoda, prvenstveno naknada za priređivanje igara na sreću, utvrđenih novim Zakonom o igrama na sreću („Službene novine Federacije BiH“, br. 48/15 i 60/15), koji je u primjeni od jula 2015. godine. Novim Zakonom na bolji način je regulirano tržište i kontrola priređivača igara na sreću u Federaciji BiH, čime je već u 2015. godini, u nepunoj polugodišnjoj primjeni, postignut rast ove kategorije prihoda za 46% u odnosu na isti period 2014. godine. Trend rasta uključen je i u plan za 2016. godinu, kao i naredni srednjoročni period.

S obzirom da su projekcije javnih prihoda, između ostalog, bazirane i na predviđanjima kretanja makroekonomskih pokazatelja vezanim za kretanje privrednog rasta, postoji mogućnost

korekcije plana javnih prihoda, ukoliko rast makroekonomskih pokazatelja bude ispod očekivanog.

Realizacija planiranog nivoa javnih prihoda direktno zavisi od izmjena poreznih politika, od promjene nivoa zaduženosti u odnosu na planirano, eventualnog povećanja povrata PDV-a, odsustva stabilnih koeficijenata raspodjele prihoda po osnovu indirektnih poreza, rada porezne administracije, te ostalih mogućih nepredviđenih događaja.

Tabela 2 – Plan prihoda Budžeta Federacije BiH u periodu 2016-2019. godina

Budžet FBiH	PROJEKCIJA				
	u mil. KM	2016	2017	2018	2019
Naziv prihoda	Izvršenje 2015. god.				
1. Porezni prihodi	1.303	1.415	1.571	1.648	1.644
Prihodi od indirektnih poreza uključujući otplatu vanjskog duga	1.258	1.360	1.514	1.590	1.586
Porez na dobit	45	55	57	58	58
Ostali porezi	0	0	0	0	0
2. Neporezni prihodi	326	351	360	432	438
Naknade i takse, novčane kazne i ostali prihodi	31	39	41	43	44
Posebne naknade	24	40	41	42	42
Ostali neporezni prihodi:	271	272	278	348	352
od čega dividende	88	90	93	95	96
prihodi krajnjih korisnika	148	145	147	215	217
grantovi za budžetsku portošnju	0	0	0	0	0
Ostalo	36	37	38	39	39
UKUPNO: 1+2	1.629	1.766	1.931	2.080	2.082
Finansiranje	0	0	0	0	0
ESCROW racun					
Kredit i primici					
Kapitalni primici					
Preneseni visak prihoda iz prethodnih godina					
UKUPNO: 1+2+3	1.629	1.766	1.931	2.080	2.082

Tabela 3 – Plan ukupnih javnih prihoda u Federaciji BiH u periodu 2016-2019. godina

<i>u mil. KM</i>					
Naziv prihoda	Izvršenje 2015	PROJEKCIJA			
		2016	2017	2018	2019
1. Porezni prihodi	3.446	3.634	3.762	3.906	4.064
Prihodi od indirektnih poreza sa Jedinstvenog računa	2.816	2.926	3.038	3.164	3.304
Prihodi od putarine 0,10 KMl	68	75	77	80	82
Porez na dobit	187	229	234	238	243
Ostali porezi	1	1	1	1	1
Porez na dohodak	289	303	309	316	323
Porezi građana	85	100	103	107	112
2. Neporezni prihodi	978	991	1.023	1.120	1.153
Naknade i takse, novčane kazne i ostali neporezni prihodi	488	485	502	521	541
Posebne naknade	193	206	213	220	228
Federalne naknade za upotrebu puteva	25	29	29	30	31
Ostali neporezni prihodi:	271	272	279	349	353
od čega dividende	88	90	93	95	96
prihodi krajnjih korisnika	148	145	147	215	217
grantovi za budžetsku potrošnju	0	0	0	0	0
Ostalo	36	37	38	39	39
UKUPNO POREZNI I NEPOREZNI PRIHODI (1+2):	4.423	4.625	4.785	5.025	5.217
3. Vanbudžetski fondovi					
Fond zdravstvenog osiguranja	1.140	1.245	1.278	1.312	1.343
Fond PIO/MIO	1.589	1.632	1.676	1.721	1.761
Fond za zapošljavanje	129	132	136	139	143
Ukupno vanbudžetski fondovi:	2.858	3.009	3.090	3.172	3.246
UKUPNO PRIHODI (1+2+3):	7.281	7.634	7.875	8.198	8.463
4. Finansiranje					
ESCROW račun	0	0	0		
GSM licenca (50%)	0	0	0		
Kredit, primici	0	0	0	0	0
Ukupno finansiranje:	0	0	0	0	0
UKUPNO PRIHODI I FINANSIRANJE (1+2+3+4):	7.281	7.634	7.875	8.198	8.463
GDP FBiH	18.350	19.377	20.260	21.307	22.419
% učešća u GDP-u FBiH	40%	39%	39%	38%	38%
GDP BiH *	29.277	30.264	31.644	33.279	35.016
% učešća u GDP-u BiH	25%	25%	25%	25%	24%

Napomena: U ukupne planirane prihode ne ulaze prihodi od privatizacije i grantovi koji su evidentno prikazani u izvršenju.
GDP Federacije BiH izračunat na bazi koeficijentata krajnje potrošnje

3.3.1.2. Konsolidovani rashodi u FBiH u periodu 2016. – 2019. godine

Ukupni rashodi konsolidovane šire vlade Federacije BiH (Budžet Federacije BiH, budžeti kantona, budžeti općina, vanbudžetski fondovi Federacije BiH i javna preduzeća) u 2016. godini planirani su na nivou od 39,64% BDP-a, uključujući otplate dugova, pozajmljivanje i izdatke za kamate. Ovaj planirani iznos predstavlja rast od 1,06% u odnosu na izvršenje javnih rashoda konsolidovane šire vlade Federacije BiH za 2015. godinu.

U 2017. godini ukupna potrošnja konsolidovane šire vlade Federacije BiH je planirana na nivou od 37,12% BDP-a Federacije BiH, u 2018. godini na nivou od 35,48%, dok je u 2019. godini planirana potrošnja u procentu od 33,93% BDP-a Federacije BiH.

Plate, naknade i doprinosi u javnom sektoru planirani su sa učešćem od 9,14% BDP-a Federacije BiH u 2016. godini. Također, na snazi je i daljnje ograničavanje novog zapošljavanja odnosno dozvoljava se zapošljavanje na radna mjesta koja ostanu upražnjena, ali uz prethodnu odluku Vlade.

Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge u 2016. godini planirani su sa ostvarenjem od 8,54% BDP-a Federacije BiH.

Socijalni transferi čine najznačajniju kategoriju ukupnih rashoda budžeta konsolidovane šire vlade u 2016. godini i planirani su u iznosu od 2.707,9 mil. KM, te bilježe učešće od 13,68% BDP-a Federacije BiH. Ostali rashodi, koji se većinom odnose na investicije u stalna sredstva, planirani su na nivou od 1,88% BDP-a Federacije BiH u 2016. godini.

Plate, naknade i doprinosi u javnom sektoru, u periodu 2017. - 2019. godine čine drugu po veličini skupinu rashoda budžeta konsolidovane šire vlade. U 2017. godini, ovi rashodi su predviđeni na nivou od 8,83% BDP-a Federacije BiH, te se u naredne dvije godine planira povećanje za 0,005 postotnih bodova. Ovo uvećanje je po osnovu povećanja osnovne plaće za minuli rad.

Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge se planiraju uz smanjenje učešća u bruto domaćem proizvodu sa 8,03% u 2017. na 7,68% u 2018. i 7,35% u 2019. godini. Očekuje se daljnji nastavak primjene mjera racionalizacije i štednje na svim stavkama.

Rashodi za subvencije u 2016. godini planirani su na nivou od 1,39% BDP-a Federacije BiH, pri čemu se u naredne tri godine predviđa zadržavanje istog nivoa rashoda za subvencije.

3.4. Nivo i projekcije zaduženosti

Prema podacima kojima raspolaže Federalno ministarstvo finansija-financija, procjenjuje se da će stanje javnog duga u Federaciji Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2016. godine, uzimajući u obzir iznos vanjskog duga koji je ugovorila Federacija Bosne i Hercegovine i supsidijarno prenijela krajnjim korisnicima-finansijskim institucijama, javnim kompanijama, kantonima, lokalnim zajednicama, bankama i drugim korisnicima, kao i unutrašnji dug kantona, gradova i opština, iznositi 6.445,11 mil. KM.

Stanje duga u Federaciji BiH na dan 31.12.2016. godine², u KM

Kategorije duga	Stanje duga
1. Unutarnji dug u FBiH	1.287.151.821
1.1. Unutarnji dug Federacije BiH	1.040.344.657
1.1.1. Vrijednosni papiri	1.017.231.740
a) Dugoročni vrijednosni papiri	867.231.740
Stara devizna štednja	51.813.980
Ratna potraživanja	195.417.760
Obveznice Federacije	620.000.000
b) Kratkoročni vrijednosni papiri (trezorski zapisi)	150.000.000
1.1.2. Krediti banaka	0
1.1.3. Obaveze bivšeg FMO	12.162.130
1.1.4. Verifikovani Unutarnji dug za koji nisu emitovane obveznice	10.950.787
Stara devizna štednja	10.441.530
Ratna potraživanja	509.257
1.2. Unutarnji dug kantona	188.400.000
Obveznice	0
Krediti	188.400.000
Ostalo	0
1.3. Unutarnji dug općina i gradova	58.407.164
Obveznice	750.000
Krediti banaka	57.657.164
Ostalo	0
2. Vanjski dug u FBiH	5.157.961.859
2.1. Vanjski dug Federacije	2.781.245.474
2.2. Vanjski dug kantona	261.504.991
2.3. Vanjski dug općina i gradova	120.092.202
2.4. Vanjski dug javnih preduzeća i ostalih korisnika	1.995.119.192
UKUPNO dug Federacije BiH	3.821.590.131
UKUPNO dug Kantona	449.904.991
UKUPNO dug općina i gradova	178.499.366
UKUPNO dug javnih preduzeća i ostalih korisnika	1.995.119.192
UKUPNO DUG U FEDERACIJI BIH	6.445.113.680

² Procjena uključuje i planirane emisije do do 31.12.2016. godine po usvojenom kalendaru emisija vrijednosnih papira; ne uključuje planirane emisije vrijednosnih papira po rebalansu

Stanje potencijalnih obaveza po garancijama na dan 31.12.2016. godine (u mil. KM)

	2016
Federacija BiH	36,61
Kantoni	83,38
Opštine i gradovi	15,74
UKUPNO GARANCIJE	135,73

Ukupan vanjski i unutrašnji dug Vlade Federacije BiH ne uzimajući u obzir dug koji je supsidijarno prenesen na krajnje korisnike, na dan 31.12.2016. godine iznosi 3.821,59 mil. KM, od čega se na vanjski dug odnosi 2.781,25 mil. KM i na unutrašnji dug 1.040,34 mil. KM.

Dug Vlade Federacije BiH u odnosu na BDP(u mil. KM)

Godina	BDP FBIH ³	Stanje duga			Odnos duga prema BDP		
		Vanjski dug	Unutrašnji dug	Ukupno	Vanjski dug	Unutrašnji dug	Ukupno
	1	2	3	4 (2+3)	5	6	7
31.12.2016.	19.176	2.781,25	1.040,34	3.821,59	14,61%	5,43%	19,93%
31.12.2015.	18.103	2.825,99	1.019,04	3.845,03	15,61%	5,63%	21,24%
31.12.2014.	17.728	2.800,31	888,13	3.688,44	15,80%	5,01%	20,81%
31.12.2013.	17.728	2.652,32	795,83	3.448,15	14,96%	4,49%	19,45%
31.12.2012.	17.031	2.774,61	870,16	3.644,77	16,29%	5,11%	21,40%

Dug u Federaciji - stanje i projekcije

Ukupan vanjski dug u Federaciji Bosne i Hercegovine predstavlja dug kojim upravlja i za koji je odgovorna Vlada Federacije BiH i obuhvata vanjski dug Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i vanjski dug koji je ugovorila Federacija Bosne i Hercegovine i prosljedila krajnjim korisnicima-finansijskim institucijama, javnim kompanijama, kantonima, lokalnim zajednicama, bankama i drugim korisnicima.

Vanjski dug⁴ u Federaciji Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2016. godine iznosi 5.157,96 mil.KM i, najvećim dijelom, je ugovaran sa bilateralnim (23,07%) i multilateralnim finansijskim institucijama - Svjetska banka, EBRD, EIB, MMF i dr. (76,93%) u cilju realizacije većih infrastrukturnih projekata i za budžetsku podršku.

³ BDP: Izvor Dokument okvirnog proračuna 2017 – 2019. Sarajevo, juni/lipanj 2016. godine

⁴ Stanje vanjskog duga na dan 31.12.2016. godine predstavlja procijenjeno stanje

Stanje vanjskog duga u Federaciji BiH sa projekcijom do 2019. godine (u mil. KM)

Kategorija duga	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Vanjski dug- UKUPNO	4.671,20	4.920,75	5.273,61	5.157,96	5.661,72	5.985,60	5.973,90
- Vlada FBiH	2.652,30	2.800,31	2.825,99	2.781,25	2.795,34	2.452,79	2.103,52
- Kantoni	233,10	254,24	290,74	261,50	212,57	181,16	154,47
- Opštine i gradovi	53,50	99,40	106,30	120,09	123,65	123,66	114,06
- Javna preduzeća i ostali ⁵	1.732,30	1.766,80	2.050,58	1.995,12	2.530,16	3.227,99	3.601,85

Unutrašnji dug u Federaciji Bosne i Hercegovine je dug nastao u skladu sa zakonom, zaduživanjem kod domaćih finansijskih institucija i dug nastao emisijom dužničkih vrijednosnih papira. Unutrašnji dug u Federaciji Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2016. godine ⁶iznosi 1.137,35 mil KM.

Stanje unutrašnjeg duga u Federaciji BiH sa projekcijama do 2019. godine (u mil. KM)

Unutrašnji dug	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	957,59	1.094,61	1.263,55	1.287,15	1.053,56	1.033,10	983,20
Vlada FBiH	795,80	888,13	1.027,58	1.040,34	844,59	819,08	757,13
Kantoni	113,88	167,18	174,46	188,40	151,53	156,35	168,88
Opštine i gradovi	47,95	53,74	61,51	58,41	57,44	57,67	57,19

Dug Federacije

Vanjski dug Vlade Federacije Bosne i Hercegovine je dug Federacije, po kojem je dužnik direktno ili indirektno Federalno ministarstvo finansija-financija u ime Federacije. Vanjski dug obuhvata dug ugovoren putem Ministarstva finansija i trezora BiH koji je prosljeđen Federaciji Bosne i Hercegovine kao krajnjem korisniku, dug koji je sa stranim kreditorima direktno ugovorila Federacija Bosne i Hercegovine uz saglasnost Parlamenta BiH, kao i naslijeđeni stari dug (alocirani i nealocirani) koji je reprogramiran kroz Pariški i Londonski klub kreditora. Vanjski dug Vlade Federacije BiH ne obuhvata dug koji je ugovoren radi prosljeđivanja krajnjim korisnicima (finansijskim institucijama, javnim kompanijama, kantonima i lokalnim zajednicama), neovisno da li je ugovaranje bilo direktno ili putem Ministarstva finansija i trezora BiH.

Unutrašnji dug Federacije Bosne i Hercegovine je dug propisan zakonom i dug nastao emisijom vrijednosnih papira. Unutrašnji dug propisan zakonom izmiruje se gotovinskim isplatama ili emisijom vrijednosnih papira (netržišni instrumenti). Netržišni instrumenti su obveznice koje se izdaju direktno po osnovu verifikovanih obaveza za staru deviznu štednju i ratna potraživanja. Ove obveznice imaju zakonom utvrđen rok dospjeća i kamatnu stopu od 2,5% godišnje. Kako se godišnja verifikacija stare devizne štednje smanjuje iz godine u godinu, a verifikacija ratnih potraživanja je završena, te imajući u vidu dinamiku i iznose dostavljanja sudskih presuda za ratne tražbine, ne očekuje se značajno povećanje ovih obaveza i ukupnih potraživanja u

⁵ Banke, MKO i sl.

⁶ Stanje unutrašnjeg duga Federacije BiH na dan 31.12.2016. godine predstavlja procijenjeno stanje i uključuje emisije vrijednosnih papira planirane do 31.12.2016. godine po usvojenom kalendaru emisija; ne uključuje planirane emisije vrijednosnih papira po rebalansu

Federaciji BiH. Potraživanja po osnovu stare devizne štednje i ratnih tražbina će biti manja od procijenjenih 1.150,00 mil. KM, odnosno 500,00 mil. KM, iz razloga što se unutrašnji dug, utvrđen zakonom, posmatra samo u odnosu na verifikovani iznos.

Prema raspoloživim podacima i procjeni Federalnog ministarstva finansija unutrašnji dug Federacije Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2016. godine iznosi 1.040,34 mil. KM.

Unutrašnji dug nastao emisijom vrijednosnih papira, pored vrijednosnih papira emitovanih za izmirenje duga propisanog zakonom (netržišni instrumenti), sastoji se i od tržišnih instrumenata. Tržišni instrumenti su trezorski zapisi i trezorske obveznice koje je Federacija BiH putem aukcija počela izdavati 2011. i 2012. godine. U 2016. godini održano je 13 aukcija trezorskih zapisa i 3 aukcije trezorskih obveznica. Na aukcijama je izdato⁷ 350 mil. KM trezorskih zapisa različite ročnosti (3, 6, 9 i 12 mjeseci), dok je na aukcijama obveznica izdato 140 mil. KM trezorskih obveznica ročnosti od 2 i 5 godina. Pokrivenost ponude na trezorske obveznice emitovane u 2016. godini iznosila je 2,5, a na trezorske zapise, u zavisnosti od njihove ročnosti, od 2,24 do 4,22. Glavni investitori u vrijednosne papire Vlade Federacije BiH i dalje su banke koje posluju na teritoriji Federacije BiH, ali se javljaju i drugi investitori (osiguravajuća društva).

Vrijednosni papiri su registrovani u Registru vrijednosnih papira u FBiH i kotiraju na Sarajevskoj berzi-burzi. Na kraju 2016. godine preostalo je 770,00 mil. KM neotplaćenih obaveza po osnovu emitovanih tržišnih vrijednosnih papira i 247,23 mil. KM po osnovu netržišnih vrijednosnih papira. Neizmireni dug utvrđen zakonom, odnosno dug prema uposlenicima i dobavljačima bivšeg Federalnog ministarstva odbrane i Vojske Federacije Bosne i Hercegovine, te obaveze po osnovu ratnih potraživanja i verificirane obaveze po osnovu stare devizne štednje za koje do 31.12.2016. godine nisu emitovani vrijednosni papiri, iznosi 23,11 mil. KM. Obaveze po osnovu stare devizne štednje verificirane u 2016. godini, izmirit će se emisijom vrijednosnih papira u 2017. godini.

Struktura unutrašnjeg duga Federacije BiH sa stanjem na dan 31.12. u periodu 2011. - 2019.
(u mil. KM)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ukupan unutrašnji dug	818,12	870,16	795,83	888,13	1.027,57	1.040,34	844,59	819,08	757,13
1. Netržišni instrumenti	715,48	667,79	552,3	446,0	374,89	247,23	234,73	210,42	149,67
Obveznice SDS	524,19	477,78	357,9	251,6	179,47	51,81	39,31	15,00	0
Obveznice RP	191,29	190,01	194,4	194,4	195,42	195,42	195,42	195,42	149,67
2. Tržišni instrumenti	90,0	190,0	220,0	390,0	620,00	770,00	600,00	600,00	600,00
Trezorski zapisi	90,0	60,0	50,0	100,0	100,00	150,00	100,00	100,00	100,00
Obveznice	0,0	130,0	170,0	290,0	520,00	620,00	500,00	500,00	500,00
3. Obaveze bivšeg FMO	12,64	12,37	12,37	12,2	12,16	12,16	9,86	8,66	7,46
Dobavljači	7,36	7,36	7,33	7,28	7,28	7,28	5,28	4,28	3,28
Plaće	5,28	5,01	5,04	4,92	4,88	4,88	4,58	4,38	4,18
4. Ostalo (SDŠ verifikovana u 2016 i sudske presude za RP)	0,0	0,0	11,16	39,93	20,52	10,95	0	0	0

⁷ Rebalansom budžeta za 2016. godinu planirana je emisija trezorskih zapisa u iznosu od 50 mil. KM (9M)

Zakonom propisani unutrašnji dug u dijelu obaveza prema dobavljačima i za vojničke plaće i naknade u cjelosti je izmirivan gotovinski. Za izmirenje obaveza prema dobavljačima plaćeno je ukupno 17,72 mil. KM i za vojničke plaće i naknade 32,61 mil. KM.

Obaveze po osnovu stare devizne štednje i ratnih potraživanja, izmiruju se gotovinski i emisijom obveznica. Do 31.12.2016. godine za izmirenje obaveza po osnovu stare devizne štednje izvršno je sedam emisija obveznica ukupne vrijednosti 825,16 mil. KM, od čega je do 31.12.2016. godine dospijelo i plaćeno 645,69 mil. KM. Za izmirenje obaveza po osnovu ratnih potraživanja izvršne su četiri emisije obveznica ukupne vrijednosti 195,42 mil. KM. Izmirenja glavnice za ratna potraživanja⁸ za koje je izvršena emisija obveznica počinje po isteku grace perioda od 9 godina od emisije.⁹

U 2016. godini po osnovu izmirenja unutrašnjeg duga plaćeno je ukupno 514,40 mil. KM, od čega 486,03 mil. KM za glavnice i 28,37 mil. KM za kamate.

Zaduženost u Federaciji BiH i dalje je u okviru mastrihtskih kriterija. Obaveze za servisiranje duga rastu zbog servisiranja vanjskog duga.

Servis duga¹⁰ Federacije BiH i kantona zajedno (dugoročne obaveze) ne prelazi 18% konsolidiranih prihoda ostvarenih u prethodnoj godini, odnosno servis duga kantona, općina i gradova manji je od 10% pripadajućih prihoda ostvarenih u prethodnoj godini.

Učešće servisiranja vanjskog duga koji je supsidijarno prenesen na krajnje korisnike u ukupnoj obavezi Federacije BiH se postupno povećava.

Iako servis unutarnjeg dugoročnog duga Federacije BiH ima značajno učešće u ukupnim godišnjim obavezama, neto unutrašnje zaduživanje se ne povećava.

**Projekcije unutrašnjeg neto zaduživanja Vlade Federacije BiH emisijom vrijednosnih papira
(u mil. KM)**

Vrsta vrijednosnog papira		2016.	2017.	2018	2019
Trezorske obveznice Federacije BiH	Emisija	140,00	0,00	120,00	50,00
	Otplata glavnice	-40,00	-120,00	-160,00	50,00
	Neto zaduženje	100,00	-120,00	-40,00	0,00
Trezorski zapisi Federacije BiH	Emisija	350,00	360,00	360,00	360,00
	Otplata glavnice	-300,00	-410,00	360,00	360,00
	Neto zaduženje	50,00	-50,00	0,00	0,00
UKUPNO		150,00	-170,00	-40,00	0,00

Dinamika zaduživanja, namjena kredita, te dugoročni problem deficita tekućeg računa platnog bilansa nalaže potrebu stalnog praćenja duga, kao i održavanje ravnomjerne strukture otplate po godinama u cilju minimiziranja rizika likvidnosti.

⁸ U skladu sa presudom Evropskog suda za ljudska prava vlasnicima obveznica kojima je osnov za emisiju obveznica bila sudska odluka izvršena je gotovinska isplata potraživanog iznosa, a vlasnik obveznica u iznosu od 7.597.727 KM postalo je Federalno ministarstvo finansija

⁹ Otplata glavnice za I tranšu počinje 2019. godine, za II tranšu 2021. godine, za III tranšu 2023. godine a za IV tranšu 2025. godine.

¹⁰ Servisiranje duga kantona, gradova i opština može iznositi do 10% pripadajućih prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini. Iznos servisiranja duga Federacije, zajedno sa ograničenjima iznosa duga kantona ne može prelaziti 18% konsolidiranih prihoda Federacije i kantona ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini.

Upravljanje dugom, s ciljem održavanja duga na istom nivou ili smanjenja njegovog učešća u BDP-u, većeg učešća zaduživanja po modelu garancija, te kontinuiranog razvoja i unaprjeđenja domaćeg tržišta vrijednosnih papira je jedan od prioriteta u Federaciji BiH u narednom periodu.

Novo zaduživanje bi trebalo biti povezano sa projektima koji bi doprinjeli ubrzanju reformi, kao osnove za daljnji privredni rast. Donošenje svake pojedinačne odluke o novom zaduženju pretpostavlja nužnu analizu makroekonomskih tokova i implikacija na BDP, kako bi se minimizirali sveukupni rizici, te nastavilo sa razvojem domaćeg tržišta vrijednosnih papira.

Potencijalne obaveze

Potencijalne obaveze su finansijske obaveze koje bi mogle pasti na teret budžeta FBiH po osnovu izdatih garancija ili odluka Parlamenta FBiH o eventualnom preuzimanju obaveza kantona, lokalnih zajednica ili javnih kompanija koje su od strateškog interesa za FBiH.

Vlada FBiH izdala je 2010. godine garanciju za JP Željeznice FBiH po osnovu kredita u iznosu od 78,9 KM. Stanje duga na dan 31.12.2016. godine po navedenoj garanciji iznosi 34,34 mil. KM. Budući da je kredit po ovoj garanciji, pored drugih instrumenata osiguranja, osiguran i novčanim tokom transfera iz budžeta FBiH koji se u skladu sa relevantnim zakonima redovno planiraju u budžetu FBiH, rizik aktiviranja ove garancije je veoma nizak.

Pored navedene, postoji i vanjska podgarancija izdata za JKP Vodovod i kanalizacija doo Tuzla na iznos od od 11,34 mil KM (vanjska garancija Bosne i Hercegovine). Neotplaćeni dug po ovoj podgaranciji na kraju 2016. godine iznosi 2,27 mil. KM.

Potencijalne obaveza po garancijama sa stanjem na dan 31.12. u periodu 2014.- 2019. godine (u mil. KM)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Federacija BiH	57,20	50,98	36,61	26,7	16,8	8,04
Kantoni	105,19	114,40	83,38	78,02	72,32	71,4
Opštine i gradovi ¹¹	42,54	57,92	15,74	13,5	11,5	10,5
Ukupno garancije	204,93	223,30	135,73	118,22	100,62	89,94

Zakon o dugu u FBiH jasno propisuje da dug kantona, gradova, općina i javnih kompanija ne predstavlja dug FBiH i da FBiH neće biti odgovorna za njihov dug. Ipak, trenutna finansijska pozicija nekoliko kantona, općina i javnih kompanija kojima je FBiH prosljedila kredite ukazuje na moguće teškoće u servisiranju njihovih obaveza prema Vladi FBiH.

¹¹ podatak za 2014. godinu odnosi se samo na opštine

Otplate unutrašnjeg i vanjskog duga sa projekcijom do 2019. godine (u mil.KM)

Kategorija duga	2015.		2016.		2017.		2018.		2019.	
	glavnica	kamata	glavnica	kamata	glavnica	kamata	glavnica	kamata	glavnica	kamata
1.1. Unutrašnji dug Vlade Federacije BiH ¹²	490,55	25,10	486,43	27,97	554,80	27,29	555,51	21,50	471,95	17,08
1.1.1. Vrijednosni papiri	490,52	25,09	486,42	27,97	552,50	27,29	554,31	21,50	470,75	17,08
a) Dugoročni vrijednosni papiri	192,81	23,87	186,42	27,97	142,50	27,29	194,31	21,50	110,75	17,08
Stara devizna štednja	112,81	6,16	146,42	3,60	22,50	1,29	34,31	0,98	15,00	0,37
Ratna potraživanja	0,00	4,86	0,00	4,88	0,00	4,88	0,00	4,88	45,75	4,88
Obveznice Federacije	80,00	12,85	40,00	19,49	120,00	21,12	160,00	15,64	50,00	11,83
b) Kratkoročni vrijednosni papiri (TZ)	297,71	1,22	300,00	0,00	410,00	0,00	360,00	0,00	360,00	0,00
1.1.2. Krediti banaka	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.3. Obaveze bivšeg FMO	0,03	0,01	0,01	0,00	2,30	0,00	1,20	0,00	1,20	0,00
2.1. Vanjski dug u Federaciji BiH	312,50	69,08	389,31	90,36	554,22	93,81	580,94	89,25	504,45	83,02
2.1.2. Vanjski dug Vlade Federacije BiH	149,83	33,55	228,63	52,63	341,29	53,97	343,43	48,01	253,68	43,29
2.1.3. Vanjski dug kantona	44,32	9,92	44,95	2,55	48,94	2,61	31,41	2,10	26,69	1,76
2.1.4. Vanjski dug opština i gradova	3,26	0,73	3,84	1,69	5,73	1,00	6,70	1,02	9,59	1,99
2.1.5. Vanjski dug JP i ostalih	115,09	25,60	111,89	33,49	158,26	36,23	199,40	38,11	214,49	35,99

3.5. Analiza osjetljivosti i rizici ostvarenja

Glavni rizici po fiskalni scenario tokom perioda Programa ekonomskih reformi 2017. – 2019. godine se ogledaju u zastoju provođenja strukturnih reformi definiranih Reformskom agendom, kao i neispunjenju obaveza iz aranžmana sa Međunarodnim monetarnim fondom, što je svakako međusobno povezano.

Također, slabiji ekonomski oporavak glavnih izvoznih partnera BiH (EU, zemlje CEFTA) povećava nivo rizika za ostvarenje makroekonomskih projekcija, a time može ugroziti i planirani fiskalni scenario obuhvaćen Programom ekonomskih reformi.

¹² Projekcija servisiranja unutarnjeg duga ne sadrži obaveze koje se odnose na plaćanje obaveza po sudskim presudama za ratna potraživanja kao ni obaveze za staru deviznu štednju verifikovanu u 2016. godini; uključuje plan otplate po emisijama vrijednosnih papira u narednim godinama

3.6. Održivost javnih finansija

Iako su značajni naponi uloženi na unapređenju upravljanja javnim finansijama u Federaciji BiH, usklađenost i redosljed realizacije reformskih aktivnosti nisu bili odgovarajući, što je dovelo do neujednačenog napretka u nekim od ključnih oblasti upravljanja javnim finansijama na svim nivoima vlasti FBiH. Iz navedenih razloga je proizašla potreba za pripremom opsežne Strategije upravljanja javnim finansijama u Federaciji BiH. Očekuje se da se ovaj dokument usvoji na Vladi Federacije BiH do kraja 2016. godine.

Cilj ove strategije je da pruži sveobuhvatni i integrisani okvir za planiranje, koordinaciju, provođenje i praćenje napretka u provođenju aktivnosti kako bi se unaprijedila makroekonomska stabilnost, obezbijedilo efikasno i namjensko dijeljenje i korišćenje javnih resursa i unaprijedile usluge koje pruža državna uprava u Federaciji BiH, uz istovremeno povećavanje odgovornosti i efikasnosti, transparentnosti i funkcionalnosti upravljanja javnim finansijama, te ispunjenja neophodnih uslova za pristupanje Evropskoj uniji (EU).

Strategija će biti rezultat konsultacija sa ključnim partnerima relevantnim za njenu pripremu u Federaciji BiH, bazirana je na opredjeljenju Vlade Federacije BiH za provođenje reformi, preporukama SIGMA Izveštaja o mjeranju početnog stanja u javnoj upravi BiH za 2016. godinu, na saradnji i preporukama od strane MMF-a i WB-PEFA¹³ (dokument Ocjena javnih rashoda i finansijske odgovornosti za BiH 2014. godine), planiranim reformama u Pismu namjere MMF¹⁴-u i Reformskoj agendi 2015. - 2018. godine¹⁵.

¹³<http://documents.worldbank.org/curated/en/909191468013742908/text/826460WP0P13180Report0Sept020140eng.txt>

¹⁴http://www.parlamentFBiH.gov.ba/dom_naroda/bos/parlament/propisi/El_materijali_2016/EEF%20Pismo%20namjere%20i%20Teh.%20memorandum.pdf

¹⁵ <http://www.FBiHvlada.gov.ba/pdf/Reformska%20agenda.pdf>

4. PRIORITETI STRUKTURNIH REFORMI FEDERACIJE BIH U PERIODU 2017. - 2019. GODINE

4.1. Identifikacija ključnih prepreka konkurentnosti i inkluzivnom rastu

Nakon veoma detaljne analize stanja po svakoj od oblasti, u skladu sa Smjernicama Evropske komisije, identifikovane su ključne prepreke za rast i konkurentnost:

- Javna potrošnja je na relativno visokom nivou i potrebno je unaprijediti mehanizme kontrole i upravljanja,
- Visoki doprinosi za socijalno osiguranje, uz postojanje neoporezivih naknada u sistemu oporezivanja rada, daju sliku koja ne odgovara stvarnom stanju i ograničavaju investicije i rast,
- Struktura proizvodnje energije je nepovoljna i potrebno je povećati udio proizvodnje iz obnovljivih izvora i energetske efikasnost,
- Nedovoljna izgrađenost komunikacione infrastrukture,
- Nedovoljno stimulatívno poslovno okruženje,
- Slaba povezanost realnog sektora i naučnoistraživačke zajednice, te neusklađenost studijskih programa, upisne politike i potreba realnog sektora,
- Neadekvatna obrazovna struktura radne snage,
- Nedovoljno efikasno tržište rada,
- Neadekvatna struktura proizvodnje,
- Uspostava održivog sistema penziono-invalidskog osiguranja i unapređenje sistema socijalne zaštite.

Na osnovu identifikovanih ključnih prepreka za rast i konkurentnost, definisane su prioritetne reformske mjere.

4.2. Sažetak reformskih prioriteta

Utvrđeni prioriteti strukturalnih reformi Federacije BiH za period 2017. - 2019. godine po oblastima su:

Upravljanje javnim finansijama

- Osiguranje održivosti javne potrošnje i jačanje finansijske odgovornosti kroz jačanje upravljačkih i kontrolnih mehanizama
- Stvaranje preduslova za razvoj efektivnog i ciljno orjentisanog sistema javnih finansija
- Smanjenje poreskog opterećenja rada

Tržišta energije, transporta i telekomunikacija

- Povećanje energetske efikasnosti i korištenja obnovljivih izvora energije
- Unapređenje komunikacione infrastrukture za rast i razvoj

Sektori

- Poljoprivreda
Unapređenje poljoprivredne proizvodnje
- Okoliš
Očuvanje, zaštita i poboljšanje kvaliteta okoliša
- Finansijsko tržište
Unapređenje finansijskog tržišta

Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije

- Unapređenje poslovnog ambijenta i smanjenje neformalne ekonomije

Obrazovanje i vještine

- Unapređenje povezanosti obrazovanja i tržišta rada

Zapošljavanje i tržište rada

- Povećanje efikasnosti tržišta rada

Socijalna inkluzija, smanjenje siromaštva i jednake mogućnosti

- Uspostaviti efikasan, finansijski stabilan i održiv sistem PIO FBiH
- Unapređenje funkcioniranja sistema socijalne zaštite FBiH

4.3. Analiza po oblastima i prioritetima strukturnih reformi

4.3.1. Upravljanje javnim finansijama

Stanje

Učešće ukupnih javnih rashoda u BDP-u FBiH (konsolidovani podaci budžeta na svim nivoima vlasti uvećani za fondove) iznosi 39%. Trend izdvajanja za plate i naknade zaposlenim u javnom sektoru, kao procenat BDP-a, u posljednjih pet godina je opadajući, ali još uvijek na visokom nivou. U periodu od 2011. – 2015. godine najveća izdvajanja su bila 2011. godine (9,9%), dok su u 2015. godini izdvajanja za plate i naknade na nivou od 9,1% BDP-a.

U FBiH je još uvijek na snazi način obračuna plata po kojem u osnovicu za oporezivanje ne ulaze naknade iz kolektivnog ugovora kao što su topli obrok, regres, prevoz, otpremnine, pomoć za slučaj smrti, bolesti i sl. Budući da ovakav način obračuna postoji još samo u FBiH, potrebno je isti uskladiti sa oporezivanjem rada u zemljama OECD-a i EU radi stvaranja boljeg ambijenta za strane investicije. Isto tako, potrebno je uskladiti oporezivanje rada sa RS-om, radi pozitivnog uticaja na jedinstveni ekonomski prostor.

Prema izvještaju Svjetske banke “BiH – Izazovi i preporuke za reforme - Pregled javnih rashoda i institucija“ iz februara 2012. godine, stope socijalnih doprinosa u FBiH su mnogo više u odnosu na druge zemlje. Prema ovom dokumentu, ukupna stopa socijalnih doprinosa u FBiH iznosi 41,5% na bruto plate, što je mnogo više od prosjeka zemalja Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) – 29,5% i prosjeka 8 novih članica EU (Poljska, Mađarska, Češka, Slovenija, Slovačka, Estonija, Litvanija i Letonija) – 38,1%. Prema analizama OECD-a iz 2014. godine, poreski klin u FBiH je među najvišim, a produktivnost nije ni blizu zemalja OECD-a sa visokim opterećenjem rada (Belgija, Austrija i sl.).

U ukupnoj javnoj potrošnji BiH, najviše učestvuje oporezivanje rada. Rasterećenjem privrede po ovom osnovu i povećanim oporezivanjem potrošnje i imovine (neutralni efekat), promijenili bismo dosadašnju praksu i na taj način omogućili privrednicima bolje poslovno okruženje. Pošto u ukupnom opterećenju rada najviše učestvuju doprinosi, procjena je da je smanjenje stopa doprinosa za socijalno osiguranje najpogodniji način da se smanji fiskalno opterećenje rada.

4.3.1.1. Osiguranje održivosti javne potrošnje i jačanje finansijske odgovornosti kroz jačanje upravljačkih i kontrolnih mehanizama

Kratki opis mjera

Reforma u pravcu jačanju fiskalne odgovornosti i fiskalnog upravljanja ima za cilj uvođenje viših standarda kontrole u upravljanje javnim sredstvima, razvijanje jačeg sistema odgovornosti, i veće zakonitosti i pravilnosti u trošenju budžetskih sredstava. Zakon o

finansijskom upravljanju i kontroli (FUK) usvojen je u oba doma Parlamenta Federacije u aprilu 2016. godine i objavljen je u Službenim novinama Federacije broj 38/16). Usvajanjem Zakona o FUK zaokružen je zakonski okvir za uspostavu PIFC u Federaciji BiH, međutim, potrebno je donijeti i podzakonsku regulativu za FUK. Također u sklopu ove reformske oblasti potrebno je ojačati internu reviziju sa aspekta regulative i kapaciteta. Nadalje, potrebno je ojačati kapacitete FMF-a u smislu brojnosti i stručnosti zaposlenih, prvenstveno u Centralnoj harmonizacijskoj jedinici, Sektoru za budžet i javne rashode i Sektoru za trezor. Ostvarivanje ove reforme se planira provesti kroz set mjera koje se odnose na usvajanje regulative za razvoj finansijskog upravljanja i kontrole (FUK), jačanje kapaciteta za razvoj FUK, jačanje kontrola u cilju osiguranja fiskalne odgovornosti, unapređenje regulative i metodologije rada i učinka interne revizije, jačanje kapaciteta internih revizora, razvoj koordinacione uloge CHJ i jače kontrole nad zaduživanjem svih nivoa vlasti u FBiH.

Aktivnosti po godinama

2017.

- Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji Bosne i Hercegovine
- Informacioni sistem za pripremu bužeta BPMIS operativan u cijeloj Federaciji BiH
- Zakon o plaćama zaposlenika u vanbudžetskim fondovima
- Propis kojim će se urediti proces naplate potraživanja po kreditnim plasmanima i iz protestiranih garancija Federacije BiH
- Propis kojim se utvrđuje obaveza i uređuje proces izvještavanja o dugu i garancijama
- Propis kojim se uređuje proces izdavanja garancija, uključujući proces procjene rizika za izdavanje garancija, praćenja garancija Federacije, način izračuna procenta premije rizika i sl.
- Propis koji se odnosi na davanje saglasnosti za zaduživanje i izdavanje garancija kantona, gradova ili općina u Federaciji BiH
- Propis kojim se utvrđuje obaveza i uređuje postupak evidentiranja duga i garancija i izvještavanje o istom
- Informacioni sistem za upravljanje dugom (evidentiranje i praćenje duga i garancija, izvještavanje o dugu i sl.)
- Priručnik za FUK
- Propis kojim se utvrđuje uspostavljanje, način finansiranja i upravljanja Garancijskim fondom kao i druga pitanja u vezi sa Garancijskim fondom
- Izmjene i dopune važećih podzakonskih akata iz oblasti interne revizije.

2018.

- Uspostaviti program putem grantova za kantone koji će prihvatiti ograničenja na plate i smanjenje ukupne zaposlenosti u javnom sektoru

2019.

- Uvođenje fonda PIO u budžet FBiH
- Izrada anlike opravdanosti uvođenja i drugih fondova u budžet FBiH (zdravstvo i zapošljavanje)

Procjena troškova i informacija o budžetskom utjecaju aktivnosti

Navedene aktivnosti provodit će osoblje FMF, tako da će troškovi za realizaciju biti redovni troškovi za plate uposlenih (neće biti dodatnih troškova). Pojedine aktivnosti će dovesti do ušteda u budžetu kroz eliminaciju nepravilnosti u trošenju budžetskih sredstava, dok će jedan dio zahtijevati dodatna sredstva koja su planirana kroz različite projekte tehničke pomoći (IPA fond, drugi donatori), ali i budžet Federacije BiH kojim raspolaže ADS.

Očekivani uticaj na konkurentnost

Efikasnija javna uprava vodi konkurentnijem privatnom sektoru.

4.3.1.2. Stvaranje preduslova za razvoj efektivnog i ciljno orjentisanog sistema javnih finansija

Kratki opis mjera

Implementacija ove reformske mjere podrazumijeva uspostavu registara rizika i unaprjeđenje sistema izvještavanja i raspodjele javnih prihoda u Federaciji BiH. Novi sistem izvještavanja bazirat će se na korištenju podataka iz RAS Sistema Porezne uprave Federacije BiH i prilagodbi obrazaca za izvještavanje.

U pripremi su modeli vertikalne i horizontalne raspodjele prihoda od indirektnih poreza između različitih nivoa vlasti u Federaciji BiH (tehničku pomoć pruža MMF) i s tim u vezi izmjene Zakona o pripadnosti javnih prihoda u FBiH. Nakon postizanja konsenzusa o odabranom modelu raspodjele, pristupit će se kreiranju teksta Zakona i eventualno drugih normativnih akata koji utiču na sistem raspodjele prihoda od indirektnih poreza, uključujući i servisiranje vanjskog duga iz prihoda sa JR-a UIO BiH.

Do kraja 2016. godine planirano je donošenje Smjernica za provođenje procesa upravljanja rizicima u svrhu dosljednog upravljanja rizicima kod svih korisnika javnih sredstava kako bi se optimiziralo korištenje oskudnih javnih sredstava. Strateški planovi budžetskih korisnika sadrže informacije o rizicima. Pojedini budžetski korisnici su već pristupili procjeni rizika i sačinjavanju registra rizika, a usvajanjem Zakona o FUK i donošenjem prateće podzakonske regulative to će biti obavezni da učine svi korisnici javnih sredstava.

Planirano je i podizanje kvaliteta finansijskog izvještavanja i revizije i usklađivanje sa najboljom međunarodnom praksom u ovoj oblasti unapređenjem načina obavljanja revizije, uspostavljanjem efikasnog sistema kontrole kvaliteta u reviziji, kao i sistema nadzora nad revizijom, boljom procjenom budućih performansi preduzeća omogućavanjem investitorima donošenje dobrih investicijskih odluka, te smanjenjem rizika od finansijskih kriza i njihovog negativnog uticaja na ekonomiju u zemlji.

Registar finansijskih izvještaja doprinosi transparentnosti finansijskog izvještavanja, s obzirom na uvođenje obaveznog javnog objavljivanja podataka iz finansijskih izvještaja i dokumentacije uz te izvještaje za sve obveznike predaje finansijskih izvještaja na internet stranici Finansijsko-informatičke agencije u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji. Cilj je poboljšanje informisanosti i sigurnosti investitora, te podsticanje priliva inostranih investicija.

Aktivnosti po godinama

2017.

- Zakon o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH
- Zakon o Registru finansijskih izvještaja
- Registar taksi i naknada u Federaciji BiH
- Zakon o razvojnom planiranju
- Podzakonski akti o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji BiH
- Zakon o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH

2018.

- Izrada provedbenih propisa Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH

Procjena troškova i informacija o budžetskom utjecaju aktivnosti

Navedene aktivnosti će se provoditi u okviru redovnih aktivnosti i neće biti dodatnih troškova. Trenutno je nemoguće u potpunosti odrediti fiskalni učinak ove strukturne reforme i implikacije na budžete.

4.3.1.3. Smanjenje poreskog opterećenja rada

Kratki opis mjera

Prvi korak ka smanjenju poreskog opterećenja rada, FBiH planira poduzeti izjednačavanjem načina oporezivanja rada sa zemljama EU i OECD-a. Proširiće se poreska osnovica sa do sada neoporezivanim naknadama (topli obrok, prevoz, regres i dr.), čime se stižu uslovi za smanjenje stopa doprinosa uz postizanje neutralnog fiskalnog efekta, posebno sa stanovišta fiskalne održivosti vanbudžetskih fondova. Ova reforma će se postići donošenjem novog Zakona o porezu na dohodak i Zakona o doprinosima. Nova osnovica i diferencirane stope poreza na dohodak daju mogućnost pravednije raspodjele poreznog tereta između različitih kategorija fizičkih lica u smislu prebacivanja poreznog tereta na fizička lica sa većim primanjima. Pored navedenog, ova reforma ima za cilj povećanje zaposlenosti propisivanjem istih stopa doprinosa za penzijsko-invalidsko i zdravstveno osiguranje za isplate koje nisu po osnovu radnog odnosa kao što su ugovori o djelu, autorski honorari, ugovori o privremenim i povremenim poslovima i sl.

U drugom koraku je planirano smanjenje stopa oporezivanja plata uz kompezaciju javnih prihoda dodatnim oporezivanjem potrošnje i uvođenjem novih poreza koji ne opterećuju privredu. Rasterećenje privrede je, takođe planirano na bazi neutralnog efekta sa stanovišta javnih prihoda i ukupnih obaveza privrednih subjekata u FBiH.

Aktivnosti po godinama

2017.

- Donošenje Zakona o porezu na dohodak i podzakonskih akata iz ove oblasti
- Donošenje Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dohodak, uputstava i drugih podzakonskih akata

2018.

- Evaluacija i nadzor nad provođenjem Zakona i podzakonskih akata iz ove oblasti.

Procjena troškova i informacija o budžetskom utjecaju aktivnosti

Aktivnosti u okviru ove reformske mjere će biti rađene u okviru redovnih poslova i neće biti dodatnih troškova. Sa stanovišta prihoda budžeta i vanbudžetskih fondova, predviđa se neutralan fiskalni efekat. Kako se u budućem periodu očekuje rast zaposlenosti, procjenjuje se da će po tom osnovu doći i do rasta javnih prihoda.

Očekivani uticaj na konkurentnost

Rasterećenjam privrede povećaće se konkurentnost domaćih privrednih subjekata, što će dovesti do većeg investiranja i privrednog rasta.

Očekivani socijalni ishodi, uključujući ishode vezane za zapošljavanje

Očekuje se povećanje zapošljavanja, obzirom da će poslodavac biti destimuliran da angažuje lica po osnovu ugovora o djelu i drugih sličnih ugovora (novim Zakonom se propisuju iste stope doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje i zdravstveno osiguranje po navedenim ugovorima kao i za radni odnos). Smanjenjem cijene rada, povećaće se tražnja za radnom snagom što će, takođe dovesti do rasta zaposlenosti.

4.3.2. Tržišta energije, transporta i telekomunikacija

Stanje

Ukupna proizvodnja električne energije u FBiH u 2015. godini iznosila je 8.847,01 GWh, što je za 4,8% manje u odnosu na 2014. godinu. Ostvarena proizvodnja u termoelektranama iznosila je 5.413,40 GWh, što je za 6,5% manje nego prethodne godine i čini 61,2% ukupne proizvodnje. Smanjenje proizvodnje električne energije u termoelektranama posljedica je smanjenja proizvodnje uglja u rudnicima. Za isti period u hidroelektranama je proizvedeno 3.259,42 GWh električne energije, što je za 3,4% manje u odnosu na 2014. godinu, i čini 36,8% ukupne ostvarene proizvodnje. Protekla 2015. godina je okarakterisana kao hidrološki umjereno nepovoljna u kojoj su ostvareni dotoci nešto niži od višegodišnjih prosjeka, što je i razlog smanjene proizvodnje u hidroelektranama u odnosu na prethodnu godinu.

Ukupna proizvodnja električne energije iz OIEiEK¹⁶ u 2015. godini iznosila je 3.324,45 GWh, što čini 37,58% ukupne proizvodnje električne energije u FBiH. Proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora je vršena uglavnom u hidroelektranama, dok je proizvodnja u solarnim i vjetroelektranama iznosila svega 5,25 GWh, što je zanemarivo u odnosu na ukupnu proizvodnju iz obnovljivih izvora energije. U odnosu na prethodnu godinu, proizvodnja iz solarnih i vjetroelektrana u 2015. godini se povećala za više od dva puta, što ne govori mnogo s obzirom na nisku polaznu osnovu.

U 2015. godini u potpunosti je uspostavljen institucionalni okvir za provedbu propisa iz oblasti OIE i dodijelu planiranih dinamičkih kvota¹⁷ za primarne izvore hidro i solarne energije. Treba istaći da su zbog velikog interesa investitora dinamičke kvote za primarni izvor solarne energije u potpunosti popunjene u skladu sa APOEF-om.

Ukupna ostvarena godišnja potrošnja električne energije u 2015. godini iznosila je 8.146,12 GWh, što je za 10,1% više u odnosu na 2014. godinu. Kada je u pitanju energetska sektor, još uvijek nije donesen Zakon o energiji BiH, kao krovni energetska zakon. Takođe, još uvijek nije donešen Zakon o energetska efikasnosti, kojim se predviđa formiranje Agencije za energetska efikasnost FBiH koja će obavljati stručne poslove na unapređenju uslova i mjera za racionalniju upotrebu i štednju energije i energenata, smanjenje negativnih uticaja na životnu sredinu, povećanje sigurnosti snabdijevanja energijom, zadovoljenje energetska potreba potrošača i ispunjenje međunarodnih obaveza koje je preuzela Bosna i Hercegovina u pogledu smanjenja emisija gasova staklene bašte, kao i poboljšanje energetska efikasnosti u svim sektorima potrošnje energije. Takođe, još uvijek nije donesen Zakon o gasu kojim bi se uredila i ova oblast, i niz drugih podzakonska akata koji proističu iz ovih zakona.

Gustoća ukupne cestovne mreže u FBiH u 2015. godini nije se promijenila u odnosu na prethodnu godinu, i iznosi 18,0 km/100 km². Gustoća magistralnih cesta iznosi 7,6 km/100km², što je za oko 3 puta manje od EU prosjeka. Stepenn motorizacije¹⁸ se nije bitnije promijenio u odnosu na 2014. godinu i u 2015. godini iznosi 221, što je i dalje za više od dva puta manje u odnosu na prosjek EU. Broj registriranih putničkih vozila u FBiH u 2015. godini iznosi 516.259, što je za 3,3% više u odnosu na prethodnu godinu.

¹⁶ Proizvodnja ostvarena u hidroelektranama (JP EP BiH i JP EP HZHB, te male hidroelektrane nezavisnih kvalifikovanih proizvođača), solarnim i vjetroelektranama – proizvodnja iz obnovljivih izvora energije.

¹⁸ Dinamičke kvote predstavljaju maksimalni nivo instalirane snage kvalificiranih proizvođača za svaku tehnologiju u skladu sa Zakonom o korištenju obnovljivih izvora energije i efikasne kogeneracije (Službeni list Federacije BiH br. 70/13, 4/14, 5/14).

¹⁸ Broj putničkih vozila na 1000 stanovnika

Ukupan prevoz robe u 2015. godini iznosio je 5.123 mil. tonskih kilometara¹⁹, što je više u odnosu na prethodnu godinu za 7,4%. Prijevoz robe cestovnim prijevozom je dominantan, sa udjelom u ukupnom prevozu roba u 2015. godini od 83,7%, što je više za 2,3 p.p. u odnosu na 2014. godinu.

Transport robe željezničkim prijevozom u 2015. godini se smanjio za 50 mil. tonskih kilometara, odnosno za 5,6% u odnosu na prethodnu godinu i iznosi 835 mil. tonskih km. Ukupan prevoz putnika u 2015. godini je povećan za 2,2% u odnosu na 2014. godinu i iznosi 414 mil. putničkih kilometara.²⁰ Cestovni prijevoz putnika je viši za 4,2%, dok je prijevoz putnika željeznicom manji za 7%, čime je nastavljen trend smanjenja prevoza putnika željezničkim transportom.

U 2015. godini nastavljene su aktivnosti na implementaciji projekta izgradnje telekomunikacionog sistema za podršku Fe Uprava. Kao osnovne aktivnosti u cilju realizacije projekta u 2015. godini navedeni su slijedeći podprojekti: izrada softverskog sistema One Stop e-Gov Portal (jedinstvena web bazirana tačka za organe Javne uprave FBiH), automatizacija registracije preduzeća bazirana na jednoj web baziranoj pristupnoj tački, elektronske prijave poreza za pravna i fizička lica bazirane na jednoj web pristupnoj tački, e-Grunt baziran na jednoj web pristupnoj tački, te operativna interoperabilnost jedinica javne uprave na nivou budžeta FBiH. Ove aktivnosti će se nastaviti i u budućnosti.

4.3.2.1. Povećanje energetske efikasnosti i korištenja obnovljivih izvora energije

Kratki opis mjera

Postoji opredjeljenje za donošenjem novog dokumenta Energetske strategije Federacije Bosne i Hercegovine kojim bi se osiguralo bolje i kvalitetnije pozicioniranje Federacije BiH u okviru energetskog sektora Bosne i Hercegovine i regiona. Također, strateška je odrednica raditi na povećanju proizvodnih kapaciteta, kao i povećanju udjela obnovljivih izvora energije u ukupnoj proizvodnji, samim tim i ostvarenju indikativnih ciljeva proizvodnje električne energije iz OIE u 2017. godini u skladu sa APOEF-om. Doprinos funkcionalnom i troškovno efikasnom tržištu energenata je predviđen kroz Južnu interkonekciju za regionalni gasovod. Nastaviće se dalja realizacija projekata koji doprinose proizvodnji iz obnovljivih izvora energije: Izgradnja Vjetroelektrana Podveležje, Mesihovina, izgradnja HE Vranduk na rijeci Bosni - 20 MW, HE Una Kostela - rekonstrukcija i proširenje, HE Janjići - na rijeci Bosni -15,75 MW i CHE Vrilo. Pored navedenih kapitalnih projekata postoji i niz manjih projekata iz oblasti solarnih potencijala, vjetroenergije, hidro potencijala i biomase. U pripremi ili u fazi implementacije je niz projekata iz oblasti obnovljivih izvora energije i efikasne kogeneracije.

Aktivnosti po godinama

2017.

- Izrada Energetske strategije Federacije Bosne i Hercegovine za period 2015. – 2035. sa projekcijom na 2050
- Zakon o energetskej efikasnosti FBiH
- Izmjene i dopune Zakona o istraživanju i eksploataciji nafte i plina u Federaciji BiH
- Aktiviranje projekta integralnog korištenja vodotoka (vodosnabdjevanje, zaštita od velikih voda, zaštita od malih voda, proizvodnja el. energije i sl) na slivu rijeka Bosne i Vrbasa,

¹⁹ Tonski kilometar predstavlja prevoz jedne tone robe na udaljenosti od jednog kilometra.

²⁰ Putnički kilometar označava prijevoz jednog putnika na udaljenosti od jednog kilometra.

- kroz dodjelu koncesija javnim preduzećima i privatnim investitorima ili kroz javno - privatno partnerstvo
- SCADA/DMS/OMS s pripadajućim komunikacijskim sustavom - elektronska povezanost svih energetske objekata
 - Rekonstrukcija postojećih naftnih terminala i postupno stvaranje naftnih rezervi, i stvaranje preduslova za ispunjavanje directive 2009/119 EC
 - Dalje restrukturiranje koncerna Elektroprivreda BiH sa akcentom na restrukturiranje rudnika (operativno, kadrovsko i finansijsko) kroz Program prestrukturiranja elektroenergetskog sektora u FBiH
 - Distribucija električne energije - "Pametna brojila" 23,36 mil KM (kredit 19,56 mil. KM)
 - Zakon o gasu FBiH
 - Nacionalni akcioni plan za energetske efikasnost (NEAP) u BiH
- 2018.
- Distribucija električne energije - "Pametna brojila" 17,48 mil KM (kredit 13,69 mil. KM)
 - Izmjena zakona o privrednim društvima uvođenjem korporativnog upravljanja u javnim preduzećima koristeći OECD-ove smjernice o načinu upravljanja
 - Izmjena Uredbe o usavršavanju predsjednika i članova nadzornih odbora i uprava privrednih društava sa učešćem državnog kapitala, i donošenje Programa usavršavanja predsjednika i članova nadzornih odbora i uprava privrednih društava sa učešćem državnog kapitala
 - Rekonstrukcija postojećih naftnih terminala i postupno stvaranje naftnih rezervi i stvaranje preduslova za ispunjavanje directive 2009/119 EC.
 - Dalje restrukturiranje koncerna Elektroprivreda BiH sa akcentom na restrukturiranje rudnika (operativno, kadrovsko i finansijsko) kroz Program prestrukturiranja elektroenergetskog sektora u FBiH
 - Studija izvodljivosti (ESIA, CBA i idejni projekt) za Regionalni gasovod „Južna interkonekcija Bosne i Hercegovine i Hrvatske“ - diversifikacija izvora nabave
- 2019.
- Distribucija električne energije - "Pametna brojila"

Procjena troškova i informacija o budžetskom utjecaju aktivnosti

Za izradu Energetske strategije Federacije Bosne i Hercegovine za period 2015. - 2035. godine sa projekcijom do 2050. godine, izdvojiće se oko 600.000 KM plus PDV budžetskih sredstava. JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo i JP Elektroprivreda HZ HB d.d. Mostar, za izgradnju hidro i vjetroelektrana uložiće ukupno 823,33 mil KM; 2017: 307,78 mil. KM; 2018: 205,00 mil. KM; 2019: 97,16 mil. KM (vjetroelektrana "Mesihovina", HE "Vranduk", HE "Una Kostela", HE "Janjici", CHE "Vrilo").

Federalno ministarstvo prostornog uređenja će za Projekat energetske efikasnosti izdvojiti ukupno 31,08 mil. KM 2017: 13,11 mil. KM; 2018: 1,65 mil. KM.

Izgradnjom novih elektrana, povećaće se proizvodnja električne energije što će pozitivno uticati na javne prihode.

4.3.2.2. Unaprijeđenje komunikacione infrastrukture za rast i razvoj

Kratki opis mjera

Usvojena je Strategija prometa i pripadajući akcijski plan Federacije BiH za period 2016. - 2030. godine. U toku su procedure usvajanja izmjena propisa i donošenja odgovarajućih Odluka na novoj kategorizaciji cesta u Federaciji BiH. Poduzimaju se aktivnosti na povećanju

discipline, prikupljanju, raspodijeli i namjenskom trošenju izvornih prihoda za prometnu infrastrukturu i u toku je proces formiranja jedinice/službe za sigurnost prometa unutar nadležnog ministarstva.

U saradnji sa Svjetskom bankom i Švedskom organizacijom SIDA u pripremi je dokument restrukturiranja željeznica FBiH. Prijedlog politika restrukturiranja je prezentiran od strane Svjetske banke i Federacija treba prihvatiti jedan od ponuđenih modela. Pojednostavljeno, svi ponuđeni modeli podrazumijevaju razdvajanje infrastrukture od operatora, uspostavu holdinga i sintetiziranu strukturu.

U okviru ove reformske mjere hitno će se pristupiti pripremi za implementaciju projekata "Obnova željeznica u BiH III" za obnovu 270 km pruge na sjevernom dijelu koridora Vc od Sarajeva do Rijeke Save (granica sa HR), kojim bi se u cjelini do 2020. godine završila poratna obnova pruge na koridoru Vc kroz BiH, sa postojećim parametrima brzina do 120 km/h.

Federacija BiH nastavlja aktivnosti na autoputu koridora Vc kroz BiH. Pored ovog predviđa se unapređenje prometne infrastrukture, kroz projekte na dionicama auto ceste i magistralnih cesta. Pored navedenih, važno je podcrtati i aktivnosti na unaprjeđenju plovnog puta Save i razvoja luke Brčko, te mosta Svilaj.

Aktivnosti po godinama

2017.

- Utvrditi model restrukturiranja željeznica
- Izmjena zakona o željeznicama FBiH
- Izrada akcionog plana za restrukturiranje željeznice - utvrditi obaveze i finansijsku konstrukciju
- Redefinirati izvorne prihode (iz nafte i registracije) i stvoriti bolje pretpostavke za izgradnju cestovne infrastrukture
- Nastavak izgradnje autoceste na koridoru Vc
- Izmjena Uredbe o definiranju naknade za autoceste
- Izmjene zakona o cestama- dorada.
- Zakon o prenesenim ovlastima auto - moto klubovima
- Redefinirati modele finansiranja autocesta sa akcentom na koncesije i javno privatno partnerstvo
- Odluka o kategorizaciji cesta i revizije postojećih studija koje će uticati na Odluku o kategorizaciji cesta.
- Izrada baze podataka o stanju zrakoplovne infrastrukture u FBiH sa ciljem utvrđivanja stanja i potreba razvoja

Procjena troškova i informacija o budžetskom utjecaju aktivnosti

Za unapređenje prometne infrastrukture (Pokretanje novog investicionog ciklusa Obnova Željeznica III kojim bi se završila rekonstrukcija sjevernog dijela željezničkih dionica na koridoru Vc) potrebno je 40 mil. EUR. Za izgradnju autoceste na koridoru Vc ukupno je planirano 1.514,83 mil KM; 2017: 515,01 mil. KM; 2018: 500,73 mil. KM; 2019: 234,71 mil. KM.

Očekivani uticaj na konkurentnost

Očekivani uticaj razvoja komunikacione infrastrukture na konkurentnost je pozitivan.

4.3.3. Sektori

4.3.3.1. Finansijsko tržište

Stanje

Banke u FBiH su u 2015. godini ostvarile profit u iznosu od 149 mil KM, što predstavlja najbolji rezultat od 1996. godine. Od ukupno 17 banaka, pozitivan rezultat ostvarilo je 14 u iznosu od 220 mil KM, dok su negativan rezultat ostvarile tri banke u iznosu od 71 mil KM. Bilansna suma (aktiva) bankarskog sektora sa 31.12.2015. godine iznosila je 17,2 milijarde KM i za jednu milijardu KM ili 6,5% je veća nego na kraju prethodne godine. Rast bilansne sume je prvenstveno rezultat rasta depozita za 968 miliona KM i ukupnog kapitala za 182 miliona KM. Indikatori kvaliteta kredita u FBiH za dva najznačajnija sektora (pravna lica i stanovništvo), ukazuju na trend poboljšanja u 2015. godini. Učešće nekvalitetnih kredita, kao ključni indikator kvaliteta kredita, smanjeno je sa 14% na 13%.

I pored ostvarenih pozitivnih rezultata bankarskog sektora u 2015. godini, u sektoru finansijskog posredovanja potrebno je dugoročnije osiguranje adekvatnog kapitala, ostvarenje veće sigurnosti u poslovanju, racionalizacija troškova, odnosno veća stabilnost u poslovanju banaka.

4.3.3.1.1. Unapređenje finansijskog tržišta

Kratki opis mjera

Trenutno stanje u oblasti finansijskih tržišta zahtijeva reviziju cijelog niza zakonskih rješenja. Očekivana poboljšanja se odnose na strožije bonitetne zahtjeve, jačanje pravnog okvira koji uređuje poslovanje banaka, mikrokreditnih organizacija investicijskih fondova, osiguranja i lizing kompanija. Navedena mjera je povezana sa Pismom namjere; FSAP preporukama i standardima kapitala“ BAZEL II, te Strategijom za uvođenje BAZELA III.

Aktivnosti po godinama

2017.

- Zakon o bankama
- Zakon o posredovanju u osiguranju
- Zakon o Agenciji za bankarstvo
- Zakon o mikrokreditnim organizacijama
- Zakon o lizingu (izmjene i dopune)
- Zakon o investicijskim fondovima (izmjene i dopune)

Procjena troškova i informacija o budžetskom utjecaju aktivnosti

Očekivani fiskalni efekat je neutralan.

Očekivani uticaj na konkurentnost

Očekivani uticaj je pozitivan

4.3.3.2. Poljoprivreda

Stanje

Poljoprivredni sektor je ekonomski veoma važan integralni dio privrede. Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku (FZS), u 2015. godini udio sektora poljoprivrede, šumarstva i ribolova u ukupnom BDP-u FBiH iznosi 4,6%, što je više u odnosu na 2014. godinu kada je ovaj udio iznosio 4,2%. Prosječan broj zaposlenih u sektoru poljoprivrede, šumarstva i ribolova u izvještajnoj godini iznosio je 7.940, što iznosi 1,8% ukupnog broja zaposlenih u FBiH, a u odnosu na 2014. godinu veći je za 0,6%, čime je nastavljen pozitivan trend rasta

broja zaposlenih u ovom sektoru. Prema Anketi o radnoj snazi, u 2015. godini u poljoprivrednoj djelatnosti bilo je zaposleno 44.000 osoba.

Iskorištenost kapaciteta u prehrambenoj industriji posljednjih godina je još uvijek niska i kreće se u prosjeku ispod 50%. Najviša je u pogonima za preradu voća i povrća (62,0%), pogonima za preradu mlijeka (56,0%), pogonima za proizvodnju bezalkoholnih pića (53,9%) i prerade mlijeka (52,5%), dok je najniža u proizvodnji vina (15,6%).²¹

Generalno gledajući, Federacija BiH ima negativan trgovinski saldo. Pokrivenost uvoza izvozom u 2015. godini je iznosila 57,5% i nešto je veća u odnosu na prethodnu godinu (55,8%). Učešće uvoza hrane i živih životinja Federaciji BiH u 2015. godini iznosi 12,9% od ukupnog uvoza, i nešto je veće u odnosu na prethodnu godinu (12,7%).²² Bez poljoprivrednog popisa nije moguće postaviti smislene ciljeve programa razvoja ruralnih područja.

U proteklom periodu usvojena je Srednjoročna strategija razvoja poljoprivrednog sektora u Federaciji BiH 2015. - 2019. godine. Takođe, usvojen je i niz drugih podzakonskih akata kojim se detaljnije uređuje sektor poljoprivrede i prehrambene industrije. U isto vrijeme primarna proizvodnja pojedinih poljoprivrednih kultura nije dovoljna da zadovolji potrebe prerađivačkih kapaciteta. Nedostatna poticajna sredstva, usitnjeni posjedi, skupi krediti, nedovoljna kontrola kvaliteta uvoznih proizvoda, samo su neki od problema s kojima se posljednjih godina susreće poljoprivreda i prehrambena industrija.

4.3.3.2.1. Unapređenje poljoprivredne proizvodnje

Kratki opis mjera

Ovom mjerom je planirano izjednačavanje iznosa podrške za direktna plaćanja po hektaru za proizvodnju ratarskih, povrtlarskih i voćarskih kultura, te vinove loze, uključujući i sjemenarsku proizvodnju za vlasnike farmi upisanih u RPG koji ispunjavaju opće i specifične kriterije, a na bazi prethodno definisanih minimalnih površina za ostvarivanje prava na ovu mjeru podrške. Ova mjera se sastoji od dvije podmjere i to od direktnih plaćanja po hektaru površine i direktnih plaćanja po grlu stoke. Poljoprivredu i lanac opskrbe za prehrambene proizvode muče brojne slabosti koje poljoprivrednim proizvodima iz FBiH onemogućavaju da se natječu na domaćem i stranom tržištu. Posljedica ovih slabosti je rastuća nekonkurentnost proizvođača iz FBiH, a proizvodni kapaciteti, koji često ne odgovaraju potrebama savremenog tržišta, koriste se daleko ispod svog punog potencijala. Od suštinskog je značaja uključiti marketinšku infrastrukturu i kapacitete koji jačaju lance vrijednosti, infrastrukturne mjere, mjere na razvoju vještina (npr. investicije u tehnologiju), pomoću kojih se proizvod može plasirati na tržištu (investicije u modernizirane hladne lance, investicije u razvoj vještina i marketing, investicije u primarnu proizvodnju), što doprinosi poboljšanju ekonomskih mogućnosti i prilika za upošljavanje, održivost ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima i razvoj lokalnih ekonomskih programa kroz koje se poboljšavaju ekonomske mogućnosti u ruralnim zajednicama.

Program poticaja je izrađen u martu 2016. godine, nakon čega je usvojen na Vladi i stupio na snagu objavom u službenim novinama.

²¹ Informacija o stanju u prehrambenoj industriji za 2015. godinu, FMPVŠ, Sektor za prehrambenu industriju, 2015. Podaci o iskorištenosti kapaciteta su prikupljeni na osnovu Upitnika o poslovanju koji se dostavljaju poljoprivrednim proizvođačima svake godine, i trebaju se uzeti sa rezervom jer formalno poljoprivrednici nisu obavezni da iste popunjavaju i dostavljaju Odsjeku za prehrambenu industriju FMPVŠ. Mišljenje Odsjeka je da postoje veći kapaciteti i da je njihova iskorištenost veća u odnosu na prikazano u Informaciji, budući da ne raspoložu podacima o velikom broju malih proizvođača.

²² FZS, Saopćenje broj 16.1.12, Podaci o robnoj razmjeni FBiH sa inozemstvom u decembru 2015. godini.

Aktivnosti po godinama

2017.

- Direktna plaćanja po grlu za muzne krave u sistemu otkupa mlijeka

2018.

- Direktna plaćanja po hektaru (usvojena strategija poljoprivrede, softver za plaćanja je u fazi izrade)
- Formiranje agrofonda/agrobanke, ravnomjerno disperziranog na cijelom prostoru i sklapanje ugovora sa poslovnim bankama za financiranje investicijskih projekata u poljoprivredi i ruralnom razvoju
- Oporezivanje neobrađenog poljoprivrednog zemljišta i usmjeravanje sredstava u agrofond
- LPIS identifikacija parcela prema načinu korištenja na osnovu koje se vrši plaćanje
- GIS poljoprivrede
- Zakon o uređenju tržišta poljoprivrednih proizvoda

Procjena troškova i informacija o budžetskom utjecaju aktivnosti

Kad je u pitanju uvođenje mjera novčanih podrški na osnovu plaćanja po hektaru i grlu, implementacija ove mjere, pored redovitih izdvajanja proračunskih/budžetskih sredstava, neće zahtijevati dodatne troškove za implementaciju.

Za uvođenje mjera ruralnog razvoja na principima IPARD EU, obezbjeđena su budžetska sredstva po godinama 2017. - 1,29 mil. EUR, 2018. - 1,24 mil. EUR, 2019. - 1,35 mil. EUR.

Očekivani uticaj na konkurentnost

Očekivani uticaj na konkurentnost je pozitivan.

4.3.3.3. Okoliš

Stanje

U 2015. godini još uvijek nisu okončane procedure donošenja novog Zakona o zaštiti okoliša i novog Zakona o Fondu za zaštitu okoliša i energetske efikasnost. Zakonskom regulativom u oblasti okoliša bi se na sveobuhvatan način uredila pitanja uspostave i korištenja ekonomskih instrumenata za okoliš, čime bi se olakšala primjena načela integralnog pristupa okolišu, održivog razvoja i načela zagađivač plaća, kao važnih načela formalne politike zaštite okoliša u FBiH. Takođe, u pripremi je i niz drugih zakonskih i podzakonskih propisa, koji zbog neophodnosti usaglašavanja sa RS-om, još uvijek nisu usvojeni. Tu se prvenstveno misli na Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o upravljanju otpadom, te Pravilnik o supstancama koje oštećuju ozonski omotač.

Problem zagađivanja zraka u industrijskim zonama i dalje je izražen, uprkos nizu zakonskih rješenja. Emisije zagađujućih materija u industrijama čiji kapaciteti rade sa zastarjelim tehnologijama i značajno utiču na kvalitet zraka. U funkciji je Registar postrojenja i zagađivanja, koji sadrži javno dostupne baze podataka o ispuštanju zagađivanja, o okolišnim dozvolama, o aktivnostima okolišne inspekcije, te o tvarima štetnim za zdravlje ljudi. Takođe, Pravilnikom o monitoringu emisije zagađujućih materija u zrak (Sl. novine FBiH broj: 9/14), detaljno se uređuje način, postupak, učestalost i metodologija mjerenja emisije zagađujućih materija, postupak vrednovanja rezultata mjerenja i usklađenost sa propisanim graničnim vrijednostima emisije, te definišu obaveze provjere i praćenja emisije zagađujućih materija i izvještavanja o izvršenim mjerjenjima emisije. I pored toga, adekvatni statistički podaci o emisijama štetnih gasova na nivou FBiH još uvijek nisu javno dostupni.

Implementacija Drugog projekta upravljanja čvrstim otpadom (finansiran kreditima Svjetske banke) trebala je da bude okončana u 2015. godini, no zbog niza razloga nije došlo do završetka

projekta. Za regiju Zenice, aktivnosti na sanaciji i zatvaranju divlje deponije „Side” teku vrlo sporo. Slično je i sa regijom Livno i drugim regijama koje su obuhvaćene predviđenim projektom. Aktivnosti na uključanju i drugih regija predviđenih projektom su se odvijale vrlo sporo, a projekat nije u potpunosti okončan do predviđenog datuma zatvaranja projekta, te se od Svjetske banke koja finansira cjelokupan projekat, zatražilo još jedno odlaganje zatvaranja projekta.

4.3.3.3.1. Očuvanje, zaštita i poboljšanje kvaliteta okoliša

Kratki opis mjera

Reformska mjera podrazumijeva unaprjeđenje postojećeg pravnog okvira koji reguliše oblast upravljanja otpadom, finansijske mehanizme, te sistem unaprjeđenja dobijanja dozvola s aspekta okoliša.

Aktivnosti po godinama

2017.

- Zakon o Fondu za zaštitu okoliša i energetske efikasnosti. Fokus je na namjenskom korištenju sredstava iz fonda, a proširuje se i na energetske efikasnosti. Predviđa se finansiranje mjera za povećanje energetske efikasnosti u oblastima zaštite okoliša i smanjenja stakleničkih gasova, te ispunjenja obaveza iz ugovora Energetske zajednice.

2018.

- Uspostava regionalnih centara za upravljanje otpadom i zatvaranje na okolišno prihvatljiv način neuređenih općinskih deponija uz razvoj infrastrukture za selektivno prikupljanje ambalažnog, električnog, elektronskog i drugog otpada, uspostava reciklažnih centara korištenjem finansijskih sredstava iz različitih izvora.

Procjena troškova i informacija o budžetskom utjecaju aktivnosti

Donošenje Zakona o Fondu za zaštitu okoliša i energetske efikasnosti nema uticaja na budžet jer će biti urađen redovnim aktivnostima i kapacitetima, bez dodatnih troškova.

Očekivani uticaj na konkurentnost

Očekivani uticaj je pozitivan.

4.3.4. Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije

Stanje

Poslovno okruženje je posebno značajno sa aspekta poslovanja malih i srednjih preduzeća. Zbog toga, potrebno je kroz obrazovni sistem, prvenstveno kroz osnovno i srednje obrazovanje, poduzimati aktivnosti koje potiču na poduzetnički način razmišljanja. U FBiH već postoje neke aktivnosti, ali na dobrovoljnoj bazi, pa ih treba sistematizovati i uvesti u školski sistem kao obavezu. Određene aktivnosti na poboljšanju pozicije BiH su poduzete kad je u pitanju lakše bavljenje biznisom. U toku je Realizacija projekta “Unaprjeđenje poduzetničkih zona u Federaciji BiH” i „Poduzetničkih potpornih institucija“. Pored ovih aktivnosti poduzeti su koraci na uspostavi registra taksi i naknada koji bi trebao biti osnov za uređenje oblasti parafiskalnih nameta. Registar predstavlja pregled svih neporeznih prihoda klasificiranih po vrstama, zakonodavnom okviru, obvezniku uplate, pripadnosti, te subjektima koji ih prikupljaju jer ih uvode i naplaćuju razna tijela na federalnom, kantonalmom i općinskom nivou (ministarstva, agencije, zavodi, javna preduzeća i ostali budžetski korisnici). Registar je pripremljen kako je i planirano, i do kraja tekuće godine trebao bi biti postavljen na web stranici Federalnog ministarstva finansija, kako bi korisnici javnih prihoda i obveznici taksi i naknada mogli izvršiti pregled i eventualno predložiti dopunu istog. Nakon toga, Registar će

biti upućen Vladi Federacije na razmatranje i verifikaciju, te će se nakon toga preuzeti od strane korisnika i postaviti zvanično na web stranicu Federalnog ministarstva finansija u formi interaktivnog Registra. Određeni pomaci su napravljeni i u oblasti interoperabilnosti. Usvojeni su Odluka o usvajanju Okvira interoperabilnosti, Odluka o usvajanju „Vodilja i standarda za arhitekturu sistema i razvoja aplikacija“ i uputstvo o primjeni u institucijama F BiH, Odluka o usvajanju „Standarda za razvoj i održavanje rječnika podataka i inicijalnog rječnika podataka“ u institucijama Federacije BiH, te Sporazum o međusobnoj suradnji glavnih nosilaca projekta. Formirano je koordinaciono tijelo, te će se dugoročni provedbeni plan izraditi odmah po angažiranju eksperata.

4.3.4.1. Unapređenje poslovnog ambijenta i smanjenje neformalne ekonomije

Kratki opis mjera

U narednom periodu će se osigurati podrška razvoju poduzetničke infrastrukture u Federaciji BiH sa ciljem većeg ekonomskog rasta i zapošljavanja na lokalnom nivou. Ova mjera, također doprinosi realizaciji ekonomskih prioriteta definiranih u strategijama razvoja jedinica lokalne samouprave, te realizaciji prioriteta utvrđenih u strateškim dokumentima Federacije BiH. Proces uspostave i unapređenja poduzetničke infrastrukture bi se trebao odvijati izravnim potporama sa svih razina, kreiranjem strateških i zakonskih dokumenata, te izravnim finansijskom potporom u cilju realizacije ekonomskih prioriteta definiranih u strategijama razvoja jedinica lokalne samouprave, te prioriteta utvrđenih u strateškim dokumentima Federacije BiH.

Ova ulaganja će se kombinirati sa podrškom pratećim uslugama razvoju poduzetništva, kao faktora za ekonomski rast na lokalnom nivou, te jačanjem kapaciteta za upravljanje poduzetničkim zonama, kako bi se kreiralo bolje okruženje za djelovanje malih i srednjih poduzeća. Također će se u narednom periodu nastaviti sa smanjivanjem troškova poslovanja privrednih subjekata i skraćivanjem procedura za izdavanje dozvola. Sa ciljem uspostave načela javnosti biće izrađen Registar taksi i naknada u Federaciji BiH.

Radit će se i na usklađivanju oblasti javne uprave sa reformama iz radnog zakonodavstva u Federaciji BiH, te usklađivanje granskog kolektivnog ugovora iz oblasti uprave, te unapređenje principa funkcionisanja sistema lokalne samouprave.

Nadalje, radiće se na uspostavljanju sistema eUprava koji će putem centralnog portala eVlada osigurati osnovne eServise za biznis sektor, građane i javnu upravu. Informacije i servisi na centralnom portalu značajno će unaprijediti dostupnost usluga za korisnike, skratiti potrebno vrijeme za obavljanje upravnih postupaka, a osim toga i standardizirati procese.

Primarni cilj u ovoj oblasti jeste uspostavljanje sistema za akreditaciju i nadzor ovjerovatelja digitalnih potvrda kao temeljnog uslova za razvoj elektronskog poslovanja, te punu primjenu Zakona o elektronskom potpisu BiH. Također je neophodno postojanje portala koji će nuditi informacije i usluge korisnicima po principu”sve na jednom mjestu”.

U cilju povećanja konkurentnosti turističko-ugostiteljske djelatnosti, smanjenja rada na crno i smanjenja parafiskalnih nameta, pravni okvir u sektoru turizma i ugostiteljstva će biti unapređen.

Aktivnosti po godinama

2017.

- Izmjene Zakona o poticaju malog gospodarstva. Usklađivanje zakonske osnove sa preporukama EC

- Izmjena Zakona o obrtu i srodnim djelatnostima. Cilj je olakšati poslovanje obrtnika u FBiH i stvoriti ambijent za rast obrtništva, sa nizom podzakonskih akata
- Registar obrta, sa ciljem unapređenja poslovanja i donešenja kvalitetnih politika u oblasti MSP
- Registri o stanovništvu i matične knjige
- E portal
- Zakon o turizmu i niz podzakonskih akata
- Zakon o ugostiteljstvu i niz podzakonskih akata
- Zakon o boravišnoj taksi u FBiH
- Intenziviranje izgradnje poduzetničke infrastrukture (poduzetničke zone, tehnološki parkovi, inkubatori, poduzetnički centri i klasteri) kroz dodjelu poticajnih sredstava i poboljšanu suradnju sa jedinicama lokalne samouprave
- Izrada kataloga i interaktivne mape Poduzetničkih zona u Federaciji BiH sa pokazateljima poslovanja

2018.

- Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture u FBiH sa nizom podzakonskih akata
- Formiranje agencije za razvoj MSP
- Formiranje fonda MSP kompatibilnog sa IPA fondovima
- Donošenje Strategije razvoja turizma u FBiH
- Registri o prostoru, objektima i GIS karte

Procjena troškova i informacija o budžetskom utjecaju aktivnosti

Za projekat podrške izgradnje poduzetničkih zona će biti utrošen 1 mil. KM a za uspostavu i razvoj poduzetničkih potpornih institucija 0,15 mil. KM budžetskih sredstava. Dodatna podrška podizanju konkurentnosti MSP-a se planira kroz kreditno-garancijski fond iz budžeta u iznosu od 1 mil. KM, te kreditnim sredstvima u iznosu od 2 mil. KM i sredstvima tekućih Transfera za dodjelu poticajnih sredstava u cilju poboljšanja konkurentnosti MSP-a u iznosu od 3,03 KM. Za normativne aktivnosti neće biti dodatnih troškova jer će se raditi u okviru redovnih aktivnosti.

Zakon o turizmu i Zakon o ugostiteljstvu i niz podzakonskih akata koji će biti donešeni na osnovu ovih zakona, sa stanovišta troškova imaće neutralan uticaj na budžet. Zakon o boravišnoj taksi u FBiH podrazumijeva uređivanje sistema i očekuje se pozitivan efekat na budžetske prihode.

Očekivani uticaj na konkurentnost

Puno je studija koje pokazuju kako poboljšanje poslovnog okruženja pozitivno utiče na konkurentnost privrede.

Očekivani socijalni ishodi, uključujući ishode vezane za zapošljavanje

Pozitivan efekat na zapošljavanje

Potencijalni rizici vezani za implementaciju i planirane aktivnosti

Postoji rizik mogućnosti uspostave Agencije za MSP.

4.3.5. Obrazovanje i vještine

Stanje

U FBiH, bruto domaći izdaci za istraživanje i razvoj u 2014. godini iznosili su 46,699 mil. KM, od toga tekući izdaci 34,958 mil. KM (74,86%), a investicioni izdaci 11,741 mil. KM (25,14%). Bruto domaći izdaci za istraživanje i razvoj u 2013. godini iznosili su 35,7 mil. KM, a u 2012. godini 27,996 mil. KM. U FBiH se u 2014. godini najveći udio izdataka odnosi na istraživanje i

razvoj u visokom obrazovanju u iznosu od 37,727 mil. KM (u 2013. godini 26,1 mil. KM). Izdaci za istraživanja i razvoj u poslovnom sektoru su u 2014. godini iznosili 2,009 mil. KM i niži su nego što su bili 2013. godine (6,7 mil. KM), dok su u državnom sektoru ovi izdaci u 2014. godini iznosili 6,96 mil. KM (prethodne godine 2,7 mil. KM). U FBiH, u 2014. godini najviši izdaci su bili u oblasti Inženjstva i tehnologija (45,60%).

Koristeći službene podatke EUROSTAT-a, zavoda za statistiku zemalja jugoistočne Evrope, te podatke entitetskih ureda za statistiku u BiH za 2015. godinu, vidljivo je da je produktivnost FBiH na nivou od 30% EU 28 prosjeka, što je u značajnoj vezi sa sistemom obrazovanja i obuke. Nužno je otkloniti barijere za ključne pokretače privrednog rasta, a jedan od najvažnijih je unapređenje kompetencija, znanja i vještina radne snage, te bolja i neposrednija veza zavoda za zapošljavanje na jednoj strani i privrednih komora i udruženja poslodavaca na drugoj strani.

4.3.5.1. Unapređenje povezanosti obrazovanja i tržišta rada

Kratki opis mjera

Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke je završilo pripreme aktivnosti za osnivanje Fonda za mobilnost studenata i nastavnog osoblja u Federaciji BiH. Na tekst Odluke o osnivanju Fonda/fondacije dobijena su mišljenja Ureda za zakonodavstvo i usklađenost s propisima EU, Federalnog ministarstva pravde i Federalnog ministarstva finansija.

Mobilnosti studenata i nastavnog osoblja, Ministarstvo je skromnim budžetskim sredstvima sufinansiralo i u 2016. godini. Aktivnosti su rađene kroz program podrške realizaciji programa međunarodne akademske i studentske mobilnosti i razmjene kroz multilateralnu saradnju i sporazume u oblasti visokog obrazovanja (CEEPUS itd.), kao i bilateralnu saradnju i sporazume u oblasti visokog obrazovanja. Međutim, broj mobilnosti i dalje je nizak, a povećanje se očekuje osnivanjem Fonda za mobilnost.

Kroz realizaciju projekta osnivanja Fonda za mobilnost osigurat će se veći stepen usklađivanja sa potrebama tržišta rada kroz projekat karijerne orijentacije.

Izrađen je dokument Strateški principi karijerne orijentacije 2015. – 2020. godine i prijedlog akcionog plana za implementaciju ovog dokumenta. U saradnji sa kantonalnim zavodima i Federalnim zavodom za zapošljavanje, koordiniraće se upisna politika za srednje škole, odnosno fakultete i kvote upisa u državne srednje škole i fakultete. Akcenat će biti na usmjerenju srednjeg obrazovanja ka stručnim vještinama, sa ciljem usklađenosti istih sa mogućnošću zapošljavanja i potrebama privrede kroz pripremu modela karijerne orijentacije.

Aktivnosti po godinama

2017.

- Osnovati Fond za mobilnost studenata i nastavnog osoblja u okviru kojeg će se podržavati aktivnosti na formiranju nastavnih odjela koji će obavljati nastavu na engleskom jeziku, uz obuku osoblja i promociju programa mobilnosti i dobrih praksi
- Izrada modela karijerne orijentacije u saradnji sa kantonima, obrazovanje usmjeriti ka tržištu rada i bolje povezati ishode školovanja sa zahtjevima tržišta rada
- Smjernice za pripremanje i odobravanje udžbenika i drugih nastavnih sredstava za osnovne i srednje škole (usvaja koordinacija ministara). Cilj je dobiti što kvalitetniji udžbenik kako bi se doprinjelo kvalitetnijem obrazovnom procesu i boljem integrisanju u tržište rada

2018.

- Privlačenje intelektualnog i naučnog potencijala dijaspore, te olakšanje viznog režima za studente, istraživače i naučne radnike kako bi se unaprijedila studentska i akademska prohodnost, te naučni potencijal dijaspore uključivao u nastavni proces

Procjena troškova i informacija o budžetskom utjecaju aktivnosti

Troškovi implementacije ove reformske mjere su osigurani u budžetu FBiH i po godinama iznose, 2017. 0,9 mil. KM, 2018. 0,87 mil. KM i 2019. 0,86 mil. KM.

Očekivani uticaj na konkurentnost

Očekuje se pozitivan uticaj na konkurentnost.

Potencijalni rizici vezani za implementaciju i planirane aktivnosti

Potencijalni rizici podrazumijevaju izazov kordinacije sa deset kantonalnih ministarstava obrazovanja.

4.3.6. Zapošljavanje i tržište rada

Stanje

Tržište rada u FBiH karakterizira veoma niska stopa aktivnosti radne snage koja je u 2015. godini iznosila 44,1% (u zemljama EU 28 ova stopa iznosi 66,0%). Stepem zaposlenosti u 2015. godini iznosio je 27,9% (mjereno u odnosu na radno sposobno stanovništvo prema metodologiji Eurostata – registrirana zaposlenost). FBiH ima najmanji stepen zaposlenosti²³ u okruženju. Stepem zaposlenosti u FBiH (27,9%) je manji dva i po puta od evropskog prosjeka (70,1%). Od zemalja u regionu Slovenija je imala najviši stepen zaposlenosti 69,1%.

Nezaposlenost je jedan od najvećih izazova sa kojima se suočava FBiH. U FBiH dvije petine nezaposlenih ne radi duže od pet godina, a samo četvrtina kraće od godinu dana. U pitanju nije ciklična, već strukturna nezaposlenost, kod koje su šanse za ponovno zapošljavanje veoma male. Posebno su pogođeni mladi ljudi koji godinama ne uspijevaju da se uključe na tržište rada. Međutim, ono što posebno brine je veliki broj mladih bez ikakvih kvalifikacija. Poslodavci u 90% objavljenih oglasa traže dodatna znanja i vještine, što mladi tek izašli iz procesa obrazovanja ne posjeduju. Na evidencijama su najviše prijavljeni mladi sa trećim stepenom obrazovanja, koji posjeduju neadekvatna zanimanja sa zastarjelim znanjima i vještinama za kojima ne postoji tražnja na tržištu rada. S druge strane, izuzetno su tražena pojedina zanatska zanimanja za koja postoji mali ili nikakav interes učenika za upis. Značajan razlog nezaposlenosti mladih jeste nedovoljan broj radnih mjesta na tržištu rada i neravnopravan položaj mladih bez radnog iskustva.

Stepen nezaposlenosti (registrovana nezaposlenost) u 2015. godini iznosio je 46,4%, a u 2014. godini 46,9% (mjereno brojem nezaposlenih u odnosu na radnu snagu).

U FBiH su se najviše provodili programi zapošljavanja usmjereni na nezaposlene mlade do 30 godina starosti, koji nemaju radnog iskustva. Izdvajanja za poticanje zapošljavanja u 2015. godini su veća nego u ranijem periodu. Na taj način FBiH ostvaruje pozitivan trend ulaganja u programe zapošljavanja iako je održivost ovakvog načina poticanja zaposlenosti veoma upitna. Tokom posljednjih četiri godine, FBiH je imala blagi trend rasta izdvajanja za programe zapošljavanja, osim u 2008. godini kada je ostvaren nagli pad u procentu od 68,4% i u 2009. godini kada je pad iznosio 45,6%. Razlozi nezadovoljavajućeg stanja u oblasti zapošljavanja su najvećim dijelom nedostatak strukturnih reformi, relativno visoko opterećenje rada, nizak nivo investicija i niska konkurentna sposobnost domaće privrede.

²³ Stepem zaposlenosti prosjeka EU28 u 2015. godini iznosi 70,1%, Bugarske 67,1%, Rumunije 66,0 %, Mađarske 68,9% i Slovačke 67,7%

4.3.6.1. Povećanje efikasnosti tržišta rada

Kratki opis mjera

Osnov za ovu reformsku mjeru je visoka stopa nezaposlenosti mladih, žena i socijalno ugroženih kategorija. Niska stopa aktivnosti radno sposobnog stanovništva u Federaciji BiH s jedne strane i neusklađenost sistema obrazovanja sa potrebama tržišta rada, zahtjeva novi pristup u promoviranju zapošljavanja, poticanju potražnje za radnom snagom putem subvencioniranja poslodavaca, poticanju samozapošljavanja, jačanju kapaciteta javnih službi za zapošljavanje i poboljšanju njihove funkcionalnosti. Konačan cilj, pored povećanja zapošljavanja i unapređenja rada službi za zapošljavanje, je i stimulisanje razvoja privatnog sektora, te borba protiv sive ekonomije. U tom smislu Projekat podrške zapošljavanju u FBiH u periodu do 2020. godine ima za cilj:

- Povećavanje zapošljavanja kroz unapređenje programa zapošljavanja za različite kategorije nezaposlenih koje pružaju javne službe za zapošljavanje. Ovo se odnosi na kategorije mladih (15-30 godina), žena, socijalno ugroženih kategorija, kao i nezaposlenih koje imaju 40 godina starosti i više. U projekat je uključeno i poticanje samozapošljavanja, izuzev samozapošljavanja u oblasti poljoprivrede.
- Povećanje zapošljavanja kroz unapređenje usluga posredovanja u zapošljavanju. Cilj ove komponente projekta je unapređenje usluga posredovanja u zapošljavanju koje pružaju federalne i kantonalne službe za zapošljavanje putem uvođenja novog Pravilnika o aktivnom traženju posla, sa akcentom na profiliranje nezaposlenih, ulaganje u usluge posredovanja, jačanje kapaciteta, uvođenje novih sistematizacija i modernizaciju službi za zapošljavanje.

Pored ovih, planirane su i aktivnosti na izmjenama radnog zakonodavstva koje regulišu štrajk, sigurnost i zaštitu na radu. Cilj je da se izbjegnju zloupotrebe i štete koje mogu imati i poslodavci i radnici u slučaju obustava rada koje su mogle biti prevenirane dijalogom i arbitražom.

Aktivnosti po godinama

2017.

- Provođenje programa zapošljavanja i samozapošljavanja mladih, žena i drugih ugroženih grupa nezaposlenih
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba kojim će se visina novčane naknade za vrijeme nezaposlenosti vezati za procenat plaće svake nezaposlene osobe
- Pravilnik o evidencijama u oblasti zapošljavanja
- Zakon o štrajku
- Zakon o sigurnosti i zaštiti na radu
- Zakon o mirnom rješavanju radnih sporova

2018.

- Provođenje programa zapošljavanja i samozapošljavanja mladih, žena i drugih ugroženih grupa nezaposlenih osoba
- Izrada godišnjeg izvještaja o efektima Programa aktivnih mjera tržišta rada u cilju povećanja zaposlenosti

Procjena troškova i informacija o budžetskom utjecaju aktivnosti

Ukupna vrijednost projekta podrške zapošljavanju iznosi 110 miliona KM i finansira se dijelom iz kredita Svjetske banke, dijelom iz budžetskih sredstava.

Očekivani uticaj na konkurentnost

Programi zapošljavanja daju podršku poslodavcima, a time utiče na povećanje njihove konkurentnosti na tržištu. Očekivani uticaj poboljšanja regulative vezano za štrajkove, zaštitu na radu i mirno rješavanje sporova je pozitivan.

Očekivani socijalni ishodi, uključujući ishode vezane za zapošljavanje

Za očekivati je da će ova reformska mjera dovesti do povećanja broja zaposlenih u FBiH. Rast zaposlenosti doprinosi izlasku iz siromaštva za ugrožene grupe i njihove porodice, sprječava odlazak mladih iz zemlje, a za žene utiče na ekonomsko osnaživanje stvarajući jednake mogućnosti i ravnopravan pristup tržištu rada.

Potencijalni rizici vezani za implementaciju i planirane aktivnosti

Neizvjesnost usvajanja Zakona u parlamentarnoj proceduri, te mogućnost obezbjeđenja kredita za finansiranje poticaja zapošljavanja.

4.3.7. Socijalna inkluzija, smanjenje siromaštva i jednake mogućnosti

Stanje

Broj penzionera u FBiH iz godine u godinu bilježi rast. Ukupan broj penzionera u decembru 2015. godine iznosio je 402.044, što je za 1,8% više u odnosu na prethodnu godinu. U periodu 2010. - 2015. godine broj penzionera kontinuirano je rastao po prosječnoj stopi od 2%. Starija populacija (65+) čini oko 14,33% ukupnog stanovništva FBiH, a penzioneri čine 17,22% ukupne populacije. Odnos broja penzionera i broja zaposlenih u 2015. godini, iznosio je 1:1,2 što je veoma nepovoljan pokazatelj koji ugrožava ekonomsku održivost penzijskog sistema.

U strukturi prihoda, na prihode od doprinosa se odnosi 1.588.905.977 (86,3%), na transfere i dotacije iz budžeta Vlade FBiH 247.895.039 KM (13,5%) i ostale prihode 4.215.595 KM (0,23%).

U 2015. godini, u Federaciji BiH, pravo po osnovu statusa civilne žrtve rata ostvarilo je 10.396 korisnika, što je za 2,3% manje u odnosu na 2014. godinu. Prosječna stopa promjene ovih korisnika, u periodu 2009. - 2015. godine, iznosila je -0,3%. Za finansiranje prava korisnika civilnih žrtava rata izdvojeno je ukupno 37,32 miliona KM od čega je iz federalnog budžeta izdvojeno 26,42 miliona KM, što je 70% izdvajanja za ovu kategoriju, dok se ostalih 30% sredstava, u skladu sa Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom, obezbjeđuje u nadležnim kantonalnim budžetima.

Sa 31.12.2015. godine ukupan broj korisnika²⁴ prava po Zakonu o pravima boraca i članova njihovih porodica iznosio je 89.313 od čega se na lične invalidnine odnosi 47.859 korisnika, a na porodične invalidnine 41.454 korisnika. Uzimajući u obzir korisnike koji prava ostvaruju prema Zakonu o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca (2.035), ukupan prosječan broj korisnika prava u 2015. godini iznosio je 91.348 što je za 2,14% manje u odnosu na 2014. godinu. Za ove namjene isplaćeno je ukupno 294,34 mil. KM. U periodu 2009. - 2015. godine, broj korisnika ratnih invalidnina opadao je po prosječnoj stopi od 1,8%.

Prema Anketi o potrošnji domaćinstava u FBiH (APD) iz 2011. godine (zadnji raspoloživi podaci), siromašnih domaćinstava je bilo 16,0% (BiH 17,2%, RS 19,6%), dok je siromašnih pojedinaca bilo 17,1% (BiH 17,9%, RS 19,5%). Djeca su najranjiviji dio društva jer ne mogu sama unaprijediti svoj položaj. Stopa siromaštva kod domaćinstava sa troje i više djece iznosi

²⁴ Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata, Pregled korisnika prava lične i porodične invalidnine po kantonima za 2015. godinu.

21,4%.²⁵ Broj maloljetnih korisnika socijalne zaštite opao je za 3% u odnosu na 2014. godinu i iznosio je 76.635, što čini 24% ukupnog broja korisnika socijalne zaštite.

4.3.7.1. Uspostaviti efikasan, finansijski stabilan i održiv sistem PIO FBiH

Kratki opis mjera

Prema negativnim prognozama socijalne održivosti penzijskog sistema u Federaciji BiH i lošim demografskim izgledima, nužno je reformirati postojeći penzijski sistem u Federaciji BiH. Potrebno je obezbijediti smanjenje „pritiska“ na penzijski sistem, kroz postepeno pooštavanje uslove za ostvarivanje prava na starosnu i porodičnu penziju, uz izuzetke koji su primjereni socio-ekonomskim prilikama u Federaciji BiH. Zatim je potrebno proširiti penzijski obuhvat i stvoriti pretpostavke za uvođenje pravičnih stopa doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje u dijelu koji se odnosi na staž sa uvećanim trajanjem. Nadalje, potrebno je stvoriti pretpostavke za ekonomičniju organizaciju sistema penzijskog i invalidskog osiguranja, a time i smanjenje troškova nosilaca osiguranja, te osiguranje sredstava za redovne isplate PIO/MIO.

Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju uvodi se novi sistem obračuna penzija putem bodovanja. Novi Zakon predviđa redovno i transparentno usklađivanje penzija sa indeksom porasta cijena (CPI), pooštavanje uslova za odlazak u penziju, uvođenje penalizacije, uvođenje stimulacije za duži ostanak na poslu, pooštavanje uslova za porodičnu invalidsku penziju, trezorsko poslovanje fonda PIO nakon najduže dvije godine uz obavezu FBiH da nadoknadi eventualni nedostatak sredstava. U okviru ove reformske mjere biće donešeni i Zakon o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranja u FBiH sa ciljem uvođenja načela transparentnosti, javnosti i efikasnosti poslovanja i Zakon o plaćanju neplaćenih doprinosa za PIO privrednih subjekata sa većinskim državnim kapitalom.

Aktivnosti po godinama

2017.

- Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju
- Zakon o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranja
- Zakon o plaćanju neplaćenih doprinosa za PIO

Procjena troškova i informacija o budžetskom utjecaju aktivnosti

Finansijske posljedice Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju će iznositi između 12 i 50 mil. KM budžetskih sredstava godišnje. Izrada Zakona o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranja FBiH, sa stanovišta dodatnih troškova, nema direktnog uticaja na budžet jer će biti rađena redovnim aktivnostima. Zakon o plaćanju neplaćenih doprinosa za PIO, po osnovu uvezivanja staža, zavisno od obuhvata, u najviše izvjesnoj opciji koštaće 450 mil. KM u narednih 30 godina.

Očekivani uticaj na konkurentnost

Zakon o uvezivanju staža bi trebao da skine opterećenje sa preduzeća i osigura nesmetani nastavak poslovanja

4.3.7.2. Unaprjeđenje funkcioniranja sistema socijalne zaštite FBiH

Kratki opis mjera

Potrebno je definisati i obezbijediti minimalnu materijalnu sigurnost pojedinca i porodice za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba, definisati i omogućiti dostupnost i ujednačenost

²⁵ Izvor: IBHI, Siromaštvo u BiH 2011 – Trendovi i dostignuća (Proširena anketa o potrošnji domaćinstava 2011 – Proračun autora)

ostvarivanja osnovnog paketa prava porodici sa djecom na prostoru cijele Federacije BiH, omogućiti dostupnost i jednakost usluga i prava u socijalnoj zaštiti, definisati uslove za razvoj usluga socijalne zaštite, stvoriti jednake mogućnosti pojedinaca za samostalan život i aktivno učešće u zajednici, očuvati i unaprijediti porodične odnose i podsticati porodičnu solidarnost, prevenirati i otkloniti posljedice zlostavljanja, zanemarivanja i eksploatacije.

Dosadašnji sistem zaštite osoba sa invaliditetom bio je usmjeren najvećim, gotovo isključivim dijelom na materijalnu zaštitu, dok su servisi podrške, najvećim dijelom, bili vođeni od strane nevladinih organizacija. Imajući u vidu koliko su servisi podrške neophodni za inkluziju osoba sa invaliditetom i podršku porodicama, institucionalizacija rješenja u ovoj oblasti je urgentna. Takođe, porodice osoba sa invaliditetom podnose najveći teret invaliditeta i zbog toga je neophodno uspostaviti odgovarajući sistem kako materijalne podrške porodici tako i drugih prava koja olakšavaju njihovo funkcioniranje. Organizacije osoba sa invaliditetom se organizuju i djeluju u skladu sa Zakonom o udruženjima i fondacijama, što je nedovoljno zbog jasnog definiranja kriterija za njihovo formiranje i funkcioniranje. Imajući u vidu značaj ovih organizacija i priznavanje njihove partnerske uloge u kreiranju rješenja u oblasti invalidnosti, donošenje odgovarajućeg zakonskog rješenja koje bi uredilo ovu oblast i osiguralo uvjete za osnivanje, funkcioniranje i institucionalno jačanje je od izuzetnog značaja. Cilj je osiguranje egzistencijalnog minimuma uvećanog za troškove koji nastaju kao posljedica invaliditeta kroz donošenje i primjenu reformskog Zakona o osnovama socijalne zaštite u okviru kojeg bi se definirao socijalni minimum.

Kao pretpostavka unapređenja socijalne zaštite bitna je uspostava jedinstvenog registra korisnika naknada na koje se ne uplaćuju doprinosi. To je novina u dosadašnjem zakonodavstvu, koja će donijeti značajne rezultate u sistemu efikasnijeg načina isplate novčanih davanja i kontrole korisnika naknada, radi sprečavanja korištenja istih prava sa različitih nivoa vlasti.

Donošenju Zakona o jedinstvenom registru korisnika gotovinskih naknada na koje se ne uplaćuju doprinosi, biće objedinjenje u jedan registar sve naknade borcima i drugim socijalnim kategorijama, što uključuje naknade iz opština i kantona, sa ciljem pripreme socijalnog kartona svakog pojedinca u FBiH. Također je cilj unapređenje rezultata dijaloga kroz participaciju pravih predstavnika invalidnih osoba, te da se na jedinstven način po jedinstvenim pravilima ocjenjuju osobe sa invaliditetom.

Cilj donošenja Zakona o djelatnosti socijalnog rada u Federaciji BiH je standardizirati usluge prema potrebama korisnika, dok će Zakon o osnovama socijalne zaštite u Federaciji BiH definirati korisnike, socijalni minimum i minimalnu materijalnu sigurnost.

Aktivnosti po godinama

2017.

- Zakon o hraniteljstvu u Federaciji BiH
- Zakon o zaštiti porodice sa djecom u Federaciji BiH
- Zakona o Javnoj ustanovi Zavod za prihvata i odgoj djece i maloljetnika
- Strategija za unapređenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u Federaciji BiH 2016-2021.
- Zakon o jedinstvenom registru korisnika naknada na koje se ne uplaćuju doprinosi
- Zakon o organizacijama osoba sa invaliditetom
- Jedinstvena lista invaliditeta i Pravilnik o primjeni liste invaliditeta (primjenjuje se na sve kategorije osoba sa invaliditetom)
- Zakon o zaštiti porodice i djece

2018.

- Zakon o socijalnim uslugama u Federaciji BiH
- Zakon o djelatnosti socijalnog rada u Federaciji BiH

2019.

- Zakon o osnovama socijalne zaštite u Federaciji BiH

Procjena troškova i informacija o budžetskom utjecaju aktivnosti

U okviru implementacije Strategije za unapređenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u Federaciji BiH 2016. - 2021. po godinama će se utrošiti : 2017. godine – 200.000,00 KM i to 10.000,00 KM iz budžeta Federacije i 190.000,00 KM iz sredstava donatora; 2018. - 2021. godina – 200.000,00 KM i to 50.000,00 KM iz budžeta Federacije i 150.000,00 KM iz sredstava donatora. U okviru implementacije Zakona o jedinstvenom registru korisnika naknada na koje se ne uplaćuju doprinosi po godinama će se utrošiti: 2017. godine – 1.000.000,00 KM iz budžeta Federacije BiH za prvu godinu, a u narednom periodu 200.000,00 KM za održavanje, a Zakona o organizacijama osoba sa invaliditetom: 2017. godine – 370.000,00 KM iz budžeta Federacije BiH, a u narednim godinama povećanje sa uspostavljenim minimumom od 500.000,00 KM.

Očekivani socijalni ishodi, uključujući ishode vezane za zapošljavanje

Predložene reformske aktivnosti doprinjet će sveobuhvatno boljem položaju osoba sa invaliditetom i njihovih porodica, stvorit će pretpostavke i podići svijest o integraciji na tržište rada (zapošljavanje), kao i unaprijediti položaj višestruko isključenih skupina kao što su žene i djevojčice sa invaliditetom. Osobe sa invaliditetom će imati bolje uslove za sveobuhvatnu društvenu integraciju i položaj u društvu.

Potencijalni rizici vezani za implementaciju i planirane aktivnosti

Imajući u vidu Ustavom Federacije BiH podijeljenu nadležnost u oblasti socijalne politike između federalne i kantonalnih vlasti, napominjemo da u realizaciji ovih aktivnosti može doći do problema vezanih za nepružanje podrške od strane kantona prilikom donošenja ovih zakona, a posebno vezano za obezbjeđenje finansijskih sredstava potrebnih za provođenje zakonskih rješenja.

5. DODATAK

NACRT

Tabela 2a: Izgledi budžeta šire vlade

	ESA	God.	God.	God.	God.	God.	God.
	kod	X-2	X-2	X-1	X	X+1	X+2
	Nivo	% od BDP					
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima							
1. Šira vlada	S13		-1,75	0,08	0,41	0,93	1,04
2. Centralna vlada	S1311		0,48	0,91	1,42	1,88	1,93
3. Državna vlada	S1312						
4. Lokalna vlada	S1313		-0,65	-0,79	-0,87	-0,83	-0,78
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314		-1,58	-0,03	-0,14	-0,12	-0,11
Šira vlada (S13)							
6. Ukupan prihod	TR		36,83	39,72	37,53	36,41	34,96
7. Ukupna potrošnja	TE		38,58	39,64	37,12	35,48	33,93
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9		-1,75	0,08	0,41	0,93	1,04
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41		0,67	0,85	0,74	0,93	0,85
10. Primarni bilans			-1,08	0,93	1,15	1,84	1,89
11. Jednokratne i druge privremene mjere							
Komponente prihoda							
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)			19,93	20,12	20,80	20,33	19,26
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2		16,99	17,35	17,44	17,14	16,49
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5		2,93	2,75	3,35	3,18	2,75
12c. Porez na kapital	D91		0,01	0,02	0,01	0,01	0,01
13. Socijalni doprinosi	D61		15,11	15,00	14,20	13,61	13,00
14. Prihod od imovine	D4		0,12	0,16	0,13	0,12	0,12
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))			1,67	4,44	2,40	2,35	2,59
16=6. Ukupan prihod	TR		36,83	39,72	37,53	36,41	34,96
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995) ²⁶			35,04	35,12	335,00	33,94	32,25

²⁶ Uključujući one koje je prikupila EU i uključujući prilagođavanje za neprikupljene poreze i socijalne doprinose (D995), ako je primjereno.

Tabela 2a: (nastavak)

	ESA kod	God.	God.	God.	God.	God.	God.
		X-2	X-2	X-1	X	X+1	X+2
		Nivo	% od BDP				
Odabrane komponente potrošnje							
17. Kolektivna potrošnja	P32		8,27	8,54	8,03	7,68	7,35
18. Ukupni socijalni transferi	D62+D63		13,94	13,68	13,11	12,57	12,00
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63						
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62		13,94	13,68	13,11	12,57	12,00
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41		0,67	0,85	0,74	0,93	0,85
20. Subvencije	D3		1,33	1,39	1,45	1,16	1,12
21. Investicije u stalna sredstva	P51		0,88	1,88	1,02	0,95	0,92
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21) ²⁷			13,50	13,30	12,75	12,20	11,69
23=7. Ukupna potrošnja	TE ²⁸		38,58	39,64	37,12	35,48	33,93
p.m. Naknada zaposlenima u javnom sektoru	D1		9,22	9,14	8,83	8,45	8,06

²⁷ D.29+D4 (ali ne D.41)+D.5+D.7+D.9+P.52+P.53+K.2+D.8.

²⁸ Prilagođeni sljedećim prilivima vezanim za swap tako da TR-TE=EDP.B9.

Tabela 2b: Izgledi budžeta šire vlade

	ESA kod	God.	God.	God.	God.	God.	God.
		X - 2	X - 2	X - 1	X	X + 1	X + 2
		Nivo	Milioni (nacionalna valuta)				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima							
1. Šira vlada	S13		-332,5	16,1	84,3	199,9	234,9
2. Centralna vlada	S1311		92,0	179,2	290,9	403,6	437,3
3. Državna vlada	S1312						
4. Lokalna vlada	S1313		-124,0	-156,2	-177,3	-177,6	-177,9
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314		-300,4	-6,9	-29,4	-26,1	-24,6
Šira vlada (S13)							
6. Ukupan prihod	TR		7.010,6	7.865,3	7.690,9	7.833,9	7.925,4
7. Ukupna potrošnja ²⁹	TE		7.343,1	7.846,2	7.606,6	7.634,0	7.690,6
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9		-332,5	16,1	84,3	199,9	234,9
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41		126,7	168,8	152,2	195,6	192,7
10. Primarni bilans ³⁰			-205,8	184,8	236,5	395,5	427,5
11. Jednokratne i druge privremene mjere ³¹							
Komponente prihoda							
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)			3.794,5	3.954,9	4.262,2	4.374,6	4.365,2
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2		3.234,7	3.436,3	3.573,7	3.687,8	3.738,4
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5		557,6	543,8	686,2	684,5	624,4
12c. Porez na kapital	D91		2,3	4,8	2,3	2,3	2,4
13. Socijalni doprinosi	D61		2.876,2	2.969,6	2.910,7	2.928,2	2.945,7
14. Prihod od imovine	D4		22,7	31,6	25,9	26,3	26,7
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14)) ³²			317,2	879,2	492,1	504,8	587,8
16=6. Ukupan prihod	TR		7.010,6	7.865,3	7.690,9	7.833,9	7.925,4
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995) ³³			6.670,9	6.954,5	7.172,9	7.302,8	7.925,4

²⁹ Prilagođeni sljedećim prilivima vezanim za swap, tako da TR-TE=EDP.B9.

³⁰ Primarni bilans se računa kao (EDP.B9, stavka 8) plus (EDP D41+FISIM evidentiran kao intermedijarna potrošnja, stavka 9).

³¹ Znak plus znači jednokratne mjere za smanjenje deficita.

³² P.11+P.12+P.131+D.39+D.7+D.9 (ali ne D.91).

Tabela 2b (nastavak)

	ESA kod	God.	God.	God.	God.	God.	God.
		X - 2	X - 2	X - 1	X	X + 1	X + 2
		Nivo	Milioni (nac. valuta)				
Odabrane komponente potrošnje							
17. Kolektivna potrošnja	P32		1.574,1	1.691,5	1.646,0	1.652,9	1.666,0
18. Ukupni socijalni transferi	D62 +D63		2.652,8	2.707,9	2.687,5	2.704,7	2.721,2
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31 = D63						
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62		2.652,8	2.707,9	2.687,5	2.704,7	2.721,2
19=9. Izdaci po kamata	EDP.D41		126,7	168,8	152,2	195,6	192,7
20. Subvencije	D3		253,5	275,1	297,8	250,7	253,1
21. Investicije u stalna sredstva	P51		166,7	371,6	209,7	205,4	207,6
22. Ostalo ($22 = 23 - (17 + 18 + 19 + 20 + 21)$) ³⁴			2.569,2	2.634,4	2.613,3	2.624,7	2.649,9
23=7. Ukupna potrošnja	TE ³⁵		7.343,1	7.846,2	7.606,6	7.634,0	7.690,6
p.m. Naknada zaposlenima u javnom sektoru	D1		1.755,7	1.808,8	1.809,0	1.817,1	1.825,9

³³ Uključujući one koje je prikupila EU i uključujući prilagodavanje za neprikupljene poreze i socijalne doprinose (D995), ako je primjereno.

³⁴ D.29+D4 (ali ne D.41)+D.5+D.7+D.9+P.52+P.53+K.2+D.8.

³⁵ Prilagođeni sljedećim prilivima vezanim za swap, tako da TR-TE = EDP.B9.

Tabela 3: Potrošnja šire vlade po funkcijama

U milionima KM	COFOG kod	God.X - 2	God.X - 1	God.X	God.X + 1	God.X + 2
1. Generalne javne usluge	1	2.481,6	2.652,8	2.570,6	2.580,9	2.598,9
2. Odbrana	2	20,0	21,4	20,7	20,8	20,9
3. Javni red i bezbjednost	3	346,0	369,9	358,4	359,8	362,4
4. Ekonomski poslovi	4	296,5	317,0	307,1	308,4	310,5
5. Zaštita okoliša	5	62,8	67,1	65,1	65,5	65,8
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	129,4	138,3	134,0	134,6	135,5
7. Zdravstvo	7	1.088,1	1.163,2	1.127,1	1.131,6	1.139,6
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	116,8	124,9	121,0	121,5	122,3
9. Obrazovanje	9	702,1	750,5	727,3	730,2	735,3
10. Socijalna zaštita	10	2.099,8	2.244,1	2.175,3	2.180,9	2.199,4
11. Ukupna potrošnja (stavka 7=23 u Tabeli 2)	TE	7.343,1	7.849,2	7.606,6	7.934,0	7.690,6

Tabela 3: Potrošnja šire vlade po funkcijama

U procentima BDP	COFOG kod	God.X - 2	God.X - 1	God.X	God.X + 1	God.X + 2
1. Generalne javne usluge	1	13,0	13,4	12,5	12,0	11,5
2. Odbrana	2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
3. Javni red i bezbjednost	3	1,8	1,9	1,7	1,7	1,6
4. Ekonomski poslovi	4	1,6	1,6	1,5	1,4	1,4
5. Zaštita okoliša	5	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6
7. Zdravstvo	7	5,7	5,9	5,5	5,3	5,0
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5
9. Obrazovanje	9	3,7	3,8	3,5	3,4	3,2
10. Socijalna zaštita	10	11,0	11,3	10,6	10,1	9,7
11. Ukupna potrošnja (stavka 7=23 u Tabeli 2)	TE	38,6	39,6	37,1	35,5	33,9

MACRT